

ZEMONSKI

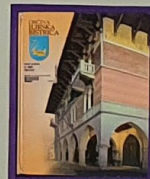
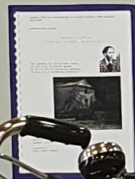
Št. 6
Leto 2021

cajtng

O Zemoncih in Zemonu

Maksa Samsa

1904-1971

Živela sem za pesem
pa lahko v cuti nesem,
kar ona mi je dala!

Izdojo Zemonskega kajtna so finančno podprli:

Jskd

JAVNI SKLAD REPUBLIKE SLOVENIJE
ZA KULTURNE DEJAVNOSTI

OBMOČNA IZPOSTAVA ILIRSKA BISTRICA

KRAJEVNA SKUPNOST

DOLJNI ZEMON

PETPAK

Vilharjeva cesta 40
6250 Ilirska Bistrica

elektro **Skok**
instalacije
meritve

OBČINA
ILIRSKA
BISTRICA

Sredstva, pridobljena na Javnem razpisu za
sofinanciranje ljubiteljske kulture 2020

SAMOKEC TRANSPORTI

PODJETJE ZA TRANSPORT, LOGISTIKO IN TRGOVINO, d.o.o.

**OKREPČEVALNICA
ZEMONSKA VAGA**
Andrej Primc, s. p.

J-N TRANS d.o.o.

ZEMONSKI *cajtna*
O Zemoncih in Zemonu

Številka 6, leto 2021 (september 2020–avgust 2021)

Izdajatelj: Kulturno društvo Grad – Dolnji Zemon

Mednarodna standardna serijska številka ISSN 2630-4201

Urednik: Primož Rojc

Grafična zasnova in oblikovanje: Primož Rojc

Tisk: Birografika Bori, d. o. o., Ljubljana

Avtorji člankov: Primož Rojc, Klemen Ujčič, Petra Skok, Damijana Hrabar, Igor Štemberger, Katarina Škrab, Tina Milostnik Valenčič, Mojca Vrh Baša, Valter Sedmak, Katja Kirn Vodopivec, Ivan Simčič, Doris Ribič, Mateja Rolih Maglica, Nadja Gombač

Avtorji fotografij: Primož Rojc, Anže Skok, Valter Sedmak, Petra Skok, Ivan Simčič, Katja Kirn Vodopivec, Miloš Valenčič, Doris Ribič, Danijela Čeligoj, arhiv družine Vrh, Knjižnica Makse Samsa

Lektoriranje: Dragica Štemberger Maljavac

Naklada: 300 izvodov

Beseda urednika

Drugo koronaletu

Lani smo upali, da bomo o koroni poročali kot o nečem, kar je minilo, a na žalost se pandemija ni umirila. Doživeli smo težko leto, polno zmede in omejitev. Vseeno smo Zemonski cajtnig uspeli zapolniti z mnogimi dogodki in zgodbami. Nekaj prireditev je letos odpadlo, a so med nas prišle drugačne zgodbe, ki polnijo strani našega časopisa. Shod je bil skromen, a je bil, vključno z balinanjem, Miklavž nas je le na hitro obiskal, procesija je tudi bila, pravzaprav nam ni manjkalo dosti. Še več, v svoji sredini imamo Jakopovega zeta Ivana Simčiča, ki je pridobil naziv On leta 2020, pa Danielo Čeligoj, ki je osvojila neštete vrhove, tu je tudi Miha Vrh z odlično uvrstitvijo na svetovnem prvenstvu s svoji športni disciplini in ne nazadnje je med nami mlada Maja Ribič, ki se je pogumno spopadla z boleznijo in jo premagala, s svojo zgodbo pa opogumlja tudi druge otroke, ki so se znašli v primežu bolezni. To je le nekaj zgodb, ki jih je zapisalo leto med shodoma na Dolnjem Zemonu, pozitivnih in lepih zgodb, ki pričajo, da življenje ni črno-belo, ampak barvito in v vseh možnih odtenkih. Vzeti ga moramo takšnega, kot je, in iz njega iztisniti le najboljše. Zemonski cajtnig se je utrdil in dobil stalne dopisnike, ki s svojimi prispevki ohranjajo utrip časa, ki je že takoj, ko je zapisan, zgodovina. Vedno pa so dobrodošli tudi novi zapisovalci. Vsem vam pred prebiranjem strani voščim veliko zdravja in izrekam zahvalo, da nas vsako leto znova vzamete medse in v svoje domove.

Primož Rojc, urednik

Iz vsebine

str. 4

str. 5

str. 6

str. 7

str. 8

str. 12

str. 14

str. 15

str. 16

str. 18

str. 20

str. 21

str. 22

str. 26

str. 28

str. 30

str. 34

str. 38

Shod in tradicionalno balinanje

Ko se leto prevesi v jesen, je na vrsti zemonški shod, zadnji v nizu tovrstnih praznikov, ki jih praznujemo po naših vaseh. Zemonška cerkev je posvečena nadangelu Mihaelu, ki goduje 29. septembra, shod pa obhajamo na prvo nedeljo po tem datumu. Shod 2020 je minil brez plesa in večjega druženja. K sreči smo imeli vsaj sv. mašo, ki jo je daroval bistriški župnik Stanko Fajdiga. Da je bilo bogoslužje lepo in slovesno, je poleg župnika z ljudskim petjem poskrbel tudi

zemonški cerkveni pevski zbor ob glasbeni spremljavi Alenke Penko. Pred zaključkom maše je bila predstavljena peta številka Zemonškega cajtnga.

Epidemiji navkljub so se ob shodu zbrali balinarji z Zemono in bližnje okolice na že trinajstem balinarskem turnirju. Pomerili so se v bližanju, zbijanju in ekipno. V sobotnem predtekmovanju se je med seboj v dveh skupinah pomerilo osem ekip: v prvi skupini ekipe *Pjepče*, *Viljem*, *Vojko* in *Šinda*, v drugi pa *Klemen*,

Hur, *Lejko* in *Tomo*. V polfinale so se uvrstile ekipe *Šinda*, *Hur*, *Vojko* in *Tomo*. Ekipa *Hur* je osvojila tretje mesto, *Tomo* drugo, ekipa *Šinda* pa je na trinajstem turnirju slavila zmago. V ponedeljkovem druženju so se pomerili tudi v bližanju in zbijanju. V bližanju je bil najboljši *Šerin*, v zbijanju pa *Toni*. Tudi tokrat je medalje in pokale sponzoriralo domače podjetje Euro MB, jedajo pa gostilna Zemonška vaga.

Klemen Ujčič, Primož Rojc

Pevke in pevci po shodni maši z župnikom Stankom Fajdiga

Adventni čas, Miklavž in Dedek Mraz

Tradicionalnega Miklavževega večera z igrico letos v Gradu zaradi pandemije ni bilo. Prav hudo nam je bilo, ko Miklavža nismo mogli pospremiti do svoje cerkve, kjer vsako leto obdari veliko število otrok, žal nam je bilo tudi zaradi neuprizorjene igrice, kakršno Iris Dovgan Primc vsako leto pripravi za ta lep večer. A Miklavž je vseeno prišel, otrokom je pustil darila na domovih, sprehodil pa se je tudi po zemonških ulicah in nekatere otroke obiskal na domu. Seveda je upošteval priporočila NIJZ-ja in si nadel masko ter vzdrževal primerno razdaljo. Koroni navkljub je sv. Miklavž na Dolnjem Zemonu vseeno po-

darjal papirnate jaslice, in sicer tretje leto zapored. Prvič smo sv. Miklavžu pri tem v Kulturnem društvu Grad pomagali pred tremi leti s ponatisom jaslic Franceta Goršeta, izdanih leta 1942 v Slovenčevem koledarju. Predlani smo natisnili jaslice domačina Romea Volka iz Ilirske Bistrice, ki so bile zelo dobro sprejete. Zadnji sv. Miklavž pa je med vas delil papirnate jaslice, ki so bile v naših krajih včasih precej razširjene. Originalne so bile natisnjene pred drugo svetovno vojno v Italiji, hrani jih Romeo Volk, ki jih je tudi odstopil za ponatis. Pretekli advent je bil zaradi pandemije covida-19 precej drugačen, kot smo ga bili vajeni. Na

žalost zaradi tega tudi božične maše zornice in božičnice v vasi ni bilo. S papirnatimi jaslicami smo želeli poslati in razširjati spodbudo in upanje, da prihajajo boljši in lepši časi, da je luč vedno na koncu vsake teme. Navsezadnje je adventni čas namenjen temu, da se tiho in mirno pripravimo na božič, na dan, ko med nas pride luč sveta.

Za Miklavžem in jaslicami pa se je po Dolnjem Zemonu sprehodil tudi Dedek Mraz, prav lepo ga je bilo videti v okviru zgodnjega večera. Da bi nas letos le lahko obiskala kot v času pred korono!

Primož Rojč

Sv. Miklavž in Dedek Mraz sta kljub epidemiji obiskala otroke.

Pust 2021

Lani je pustu uspelo uiti primežu korone, saj se je zapiranje države začelo komaj meseca marca, torej tik za pepelnico. Letošnjemu žal ni uspelo – država je bila v primežu epidemije zaprta, omejeno je bilo tudi druženje. A želja po pustnem veselju je bila tako močna, da se je celotno vaško pustno dogajanje strnilo v enem samem dnevu. Na pustno soboto se je združilo nekaj Zjemancu in s harmoniko, bobnom in petjem prepešalo Dol. Zemon, ustavili so se tudi pri nekaterih domačijah. Spočili so se pri Mireli in Iris Čabrnovah, kjer sta se okrnjena in kovidna poberija ter pustno veselje ob pijači in jedachi zaključila.

Na varni razdalji

Pred Farjanovo hišo

Kleščarja

Tradicija ne bo zamrla.

Blagoslov domov in jedi v tem letu drugačna

Velika sobota je dan, ko že v zgodnjih jutranjih urah svoje domove običajno blagoslovimo z ognjem. Ta običaj pri nas sicer še vedno živi, vendar ga letos zaradi epidemioloških razmer nismo mogli obuditi. Namesto blagoslovljenega ognja so posamezne družine v tem letu za blagoslov uporabile kar kadila z zadnjih božičnih praznikov ter pršilke z žegnano vodo.

V tednu pred prazniki je bilo sporočeno, da zaradi varnostnih ukrepov in omejevanja stikov blagoslova ognja ne bo mogoče izvesti. Tako so zemonški fantje že nabrane gobe prihranili z upanjem na boljše razmere v prihodnjem letu.

"V preteklih časih na veliko soboto ni bilo potrebno klicati fantičev, naj vstanejo. Še v jutranjem času so hiteli z vseh strani proti farni cerkvi. Fantje že mesece pred veliko nočjo pripravijo gobo, primerno posodo in prijemalo. Velikonočni ogenj zagori v naši župniji, zagori na velikonočno sobotno jutro pri sv. Heleni na Premu ter pred cerkvijo sv. Petra in sv. Jurija v Ilirski Bistrici. Ogenj duhovnik blagoslovi, nato ga fantje ponesejo po domovih. Z gobo, ki dišeče tli, v domove raznesejo blagoslov in duh praznikov," smo lahko prebrali na Facebook strani Župnije Ilirska Bistrica, kjer so bile objavljene tudi stare slike blagoslovov iz naše vasi.

Tudi blagoslov jedi je na te velikonočne praznike potekal drugače. Gospodinje ter pisana množica otrok se je običajno zbrala v

vaških cerkvah. Zaradi varnosti tega v letu 2020 v naši župniji ni bilo, po vseh vaseh župnije smo se letos razveselili sistema *drive-in*. Pri cerkvi sv. Mihaela na Dolnjem Zemonu so vozniki ob mimohodu nekoliko odprli okna, župnik Stanko Fajdiga pa

je blagoslovil pripravljene jedi, ki so, skrbno zložene v pletenih košarah, pokritih z belimi *štikanimi* prtički, ostale kar na avtomobilskih sedežih. Tisti, ki so se blagoslova udeležili peš, pa so na varni razdalji lahko tudi malo poklepotali.

Petra Skok

Blagoslov jedi je zaradi covida potekal na varni razdalji peš in po sistemu 'drive-in'.

Razstava o Maksu Samsu v knjižnici

Osemnajstega marca letos je minilo petdeset let, odkar je pesnica Maksa Samsa utonila v reki Reki.

Makse se mnogi še spominjajo, a ne zgolj kot pesnice in pisateljice, temveč kot osebnosti, saj se je večna popotnica močno razlikovala od drugih ljudi v svoji okolici. Iz svoje rojstne vasi, Dolnjega Zemonu, je z oprtanim nahrbtnikom ter dežnikom v roki vsak dan šla v Ilirsko Bistrico po časopise in na pogovore z znanci. Žarečih oči jim je deklamirala svoje pesmi (znala jih je na pamet). Sama se spominjam, da sem jo srečevala v trafiki na Cankarjevi ulici, ko sem prihajala po časopi-

se za starše. Vedno sem bila deležna kakšne nove recitacije. Kot otrok sem se je prav malo bala, verjetno zaradi njene mračne otožnosti ...

Njena življenjska pot je bila večkrat žalostna – tako kot tudi njene pesmi.

Rodila se je 12. oktobra 1904 na Dolnjem Zemonu v premožni družini kmeta, mlinarja in žagarja Andreja.

Njena rojstna hiša stoji v idiličnem okolju ob *Vjlkæ woeda* – reki Reki. Do nje vodi ozka, deloma kamnita pot, vrezana med polji. V bližini hiše se spusti navzdol. Na levi strani se razteza mogočen smrekov gozd, ki že ob be-

Maksa Samsa

lem dnevu s svojim vršenjem in temačnostjo vzbuja nelagodje. Na desni strani pa se leno vije Reka, ki v deževnih dneh pozabi na svojo lenobo in močno prekoraci bregova, tako da seže celo do hiše. Prav to okolje je v Maksu burilo domišljijo.

Kar ji je usoda namenila, je najbolje opisala v pesmi *Horoskop*:

Dvanajstega oktobra rojenice so položile v bele me plenice – jesenskih barvah pestril se je svet. Je dela prva: Mehki bo poet! V bolest zatopljen mislec in prerok! Svoj živi dan nebogljen otrok.

Osnovno šolo je obiskovala v Trnovem, v današnjem samostanu. Dve leti učiteljišča je končala v Ljubljani, dve pa v Tolminu, kjer je leta 1923 opravila prvo in zadnjo slovensko maturo, kajti pozneje je bilo to slovensko učiteljišče ukinjeno. To je bil namreč čas poitalijančevanja, saj je Primorska že pripadala Italiji.

Prvo službeno mesto v Harijah pri Ilirski Bistrici (1923–1926) je zaradi upornega duha in poučevanja v slovenščini morala zapustiti. Zatekla se je v staro

Razstava o Maksu Samsu v bistriški knjižnici

Jugoslavijo in službovala na Jezerskem nad Kranjem in v Rovtahn nad Logatcem. Po kapitulaciji Italije je kot partizanska učiteljica poučevala v Vrbovem in na Dolnjem Zemonu. Takrat je nastala pesem *Učiteljica*:

*V ogenj zrem žareči,
v srcu žalost grize,
štiri gole stene
mračno zro na mene,
v kotu borna postelj,
boren stol kraj mize.
Sama tu ob peči
v ogenj zrem žareči,
v srcu žalost grize ...*

*Štiri gole stene,
boren stol kraj mize,
v srcu žalost grize ...*

Starost je preživljala v rodnem kraju, prepuščena večinoma sama sebi in nerazumevanju okolice. S svojim značajem je bila težko dostopna, predvsem zato, ker je njena nežna duša doživela veliko razočaranj.

Reko Reko je prebrodila nešteto krat, celo v hudih nalivih, ampak usodnega dne, 18. marca 1971. leta, preko nje ni prišla, čeprav je bilo v strugi le 20 centimetrov vode. Mogoče je temu botrovalo tudi to, da je bil to zanj dan posebnega pomena – dan obletnice rojstva Srečka Kosovele, njene neizpolnjene ljubezni.

Leta 1985 se je Matična knjižnica v Ilirski Bistrici preimenovala v Knjižnico Makse Samsa. Zaslugo za to ima takratna ravnateljica knjižnice, gospa Darinka Žbogar.

Maksi v spomin smo v knjižnici, ki nosi njeno ime, pripravili bo-

gato razstavo originalov, ki obsega:

- potni list iz leta 1936
- osebno izkaznico iz leta 1951
- dohodninsko knjižico iz leta 1951
- tri njene spominske knjige
- ročni zapisnik Zveze jugoslovanskih društev Julijske krajine iz leta 1923 – učiteljišče v Tolminu, kjer je študij zaključila tudi Maksa Samsa
- učiteljske dnevnik iz Vrbovega iz l. 1944
- učiteljske dnevnik iz Dolnjega Zemona iz l. 1945
- neobjavljene lastnoročne rokopise proze in pesmi
- knjižico z njeno pisavo – Italijanska literatura 3. tečaj (očito se je učila italijanskega jezika) iz l. 1947
- njene fotografije
- njena spričevala
- osebno korespondenco s Srečkom Kosovelom (imamo na žalost le fotokopije)
- njena očala
- vse članke o Maksi iz mladih dni – proza, objavljena v Snežniku leta 1965
- neobjavljene pesmi posameznim občanom

- knjige njenih pesmi: **Nekaj pesmi** (zbirka, ki je izšla v Trstu leta 1934), **Bleščeče prevare** (iz leta 1966 in ponatis iz leta 1983), *Živela sem za pesem* (izdali smo jo ob otvoritvi nove knjižnice leta 2001), **Uglasbljene pesmi** domačega skladatelja Bojana Glavine iz leta 2004,
- raziskovalno nalogo – Pesnica izpod Snežnika novinarke Hermine Kovačič
- Ilirske teme z naslovom Žejna sreče in resnice avtorice Anje Hofman.

Za popestritev razstave smo dodali še staro kolo GALLO, kakršnega je imela Maksa. Za razstavo ga je knjižnici posodil Simon Vičič. Poleg tega so tu še njeni stalni sopotniki: dežnik, dežni škornji in nahrbtnik.

Naj zaključim z Maksinimi verzi:
*Živela sem za pesem,
pa lahko v culi nesem,
kar ona mi je dala!
Ko v grobu bom ležala,
naj njen spomin ostane,
opeva srčne rane.*

Damijana Hrabar

Direktorica Knjižnice Makse Samsa, mag. Damijana Hrabar

Da ne bi pozabili

(Ob 50-letnici smrti Makse Samsa)

*Živela sem za pesem, pa lahko v
culi nesem, kar ona mi je dala ...*

Tako je v eni od svojih pesmi zapisala Maksa Samsa. Čeprav po njej nosi ime bistriška knjižnica, se ne moremo znebiti občutka, da je pesnica preveč zapostavljena in o njej premalo vemo. Letos mineva 50 let od njene smrti. Prav to je bil razlog, da ji je bistriška TV Galeja posvetila dvajsetminutno dokumentarno oddajo. Oddaja je bila večkrat predvajana na lokalni televiziji TV Galeja, še vedno pa si jo je možno ogledati na kanalu YouTube na internetnem naslovu <https://www.youtube.com/watch?v=8VxEROS7VIQ>.

Damijana Hrabar, direktorica Knjižnice Makse Samsa, je v oddaji orisala pesnično življenjsko pot, predstavila pa je tudi razstavo, ki so jo ob 50-letnici smrti Makse Samsa postavili na ogled v knjižnici. Na razstavi je bilo moč videti osebne predmete, po katerih je bila pesnica najbolj razpo-

znavna: kolo, nahrbtnik, dežnik in gumijaste škornje. Razstavljeni so bili tudi pesničini rokopisi in dve zbirki pesmi, ki sta izšli že v času pesničinega življenja: *Nekaj pesmi* in *Bleščeče prevare*. Na ogled so bile tudi pesniška zbirka *Živela sem za pesem*, ki jo je izdala Knjižnica Makse Samsa ob otvoritvi nove stavbe leta 2001, zbirka uglasbenih pesmi Makse Samsa skladatelja Bojana Glavine iz leta 2004, raziskovalna naloga novinark Hermine Kovačič *Pesnica izpod Snežnika* in *Ilirske teme* z naslovom *Žejna sreče in resnice* avtorice Anje Hofman.

Prav Anja Hofman, ki je velika poznavalka pesničinega dela, je v svojem prispevku v oddaji predstavila poezijo Makse Samsa, ki bi jo lahko opredelili kot žensko liriko. Ta je sicer tradicionalna. Prevladujejo štiriki-tične pesmi, med verzi je najbolj prepoznaven jambski enajsterec. Blizu je starejšim avtorjem, kot so Kette, Murn in Jenko. Najpogostejše teme njenih pesmi so

Maksa Samsa

Napis na Maksinem grobu

Vpisovanje v žalno knjigo ob smrti

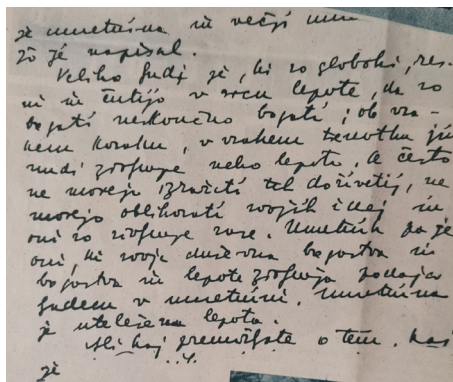
Pogreb Makse Samse

nesreča in nesrečno življenje, trpljenje, ničevost življenja; najpogostejši motiv smrt, pojavlja jo pa se tudi vera, Bog, ljubezen, poroka in podobno. Med tematikami najdemo še avtobiografsko tematiko, tematiko pesniškega ustvarjanja pa tudi tematiko narave.

Ravno tematiko narave najdemo tudi v manj znanih prozih prispevkih, ki jih je Maksa Samsa za časa svojega življenja objavljala v raznih publikacijah. Leta 1954 je v reviji *Tovariš* opisala Vrbovce, Jasence, Ilirsko Bistrico in vrbovsko polje. To nam je v oddaji predstavil Primož Rojc, predsednik Kulturnega društva Grad – Dolnji Zemon. V oddaji je osvetlil tudi pogled domačinov na zemonsko pesnico.

Da spomin na Makso Samsa tako pri domačinih kot tudi pri ostalih ljubiteljih poezije ne bi šel v pozabo, se trudijo tudi na Javnem skladu Republike Slovenije za kulturne dejavnosti. Bistriška izpostava sklada je zato ob letošnjem Tednu ljubiteljske kulture, ki je bil posvečen literarni dejavnosti, v maju 2021 izdala zloženko o Maksu Samsu. Njeno življenje in delo je v zloženci orisala Anja Hofman.

Igor Štemberger

Pismo, ki ga je Maksu Samsu pisal pesnik Srečko Kosovel.

Rojstna hiša Makse Samse na dan snemanja oddaje

Grob rodbine Samse z Dolnjega Zemona, kjer je pokopana tudi Maksa.

Knjižnica v Ilirski Bistrici je poimenovana po Masku Samsu.

Slovesna procesija 2021

Procesija je ob letošnjem prazniku Marije Pomočnice kristjanov na sončno nedeljo, 30. maja, privabila množico vaščanov ter vernikov drugih krajev župnije, kar daje upanje, da se bo praznik ohranil tudi v prihodnje, kar je bila zaobljuba vaščanov Dolnjega Zemonona pred skoraj 80-imi leti.

Naši predniki so se leta 1943 Mariji Pomagaj zaobljubili, da bodo vsako leto pripravili mašo s procesijo. In vojna je res prizanesla našim starim staršem, vas ni bila požgana. Po pripovedovanju vaščanov naj bi v času vojne z letala na našo cerkev padla bomba, vendar ni eksplodirala.

Cerkev je bila tudi letos očiščena in izredno svečano okrašena z bogatim cvetjem, za kar vsako

leto poskrbi skupina zemonških žena, čeprav maša poteka zunaj. Možje so očistili okolico, postavili slavolok, skupaj pa smo po tradicionalni navadi pripravili in okrasili tudi zunanji oltar. Zaradi zagotavljanja varnostne razdalje smo pripravili nekaj več stolov in klopi, sicer pa je vse poteklo po stari navadi. Med procesijo so otroci po poti pred nosilci Marijinega kipa navdušeno potresali cvetje.

Niti zaščitne maske, s katerimi je res težje prepevati in niso del tradicionalno predpisane oprave mladih nosačev ter spremljevalk kipa Marije Pomagaj, niso zmotile veselja, notranje umirjenosti ter svečanosti praznika. Zbor domačih pevcev je vodila Alenka

Penko, sv. mašo je daroval župnik Stanko Fajdiga.

Petra Skok

Nosilci Marijinega kipa in njihove spremljevalke

Pletenje zelenja

Procesija po vasi

Danica Peruzin že vrsto let skrbi za pripravo procesije.

Notranjost cerkve na Marijin prznik

Lanine pesmi v Knjižnici Makse Samsa

V prvi polovici leta 2021 smo v Knjižnici Makse Samsa pripravili kar tri razstave, povezane s krajinami vasi Dolnji Zemon. Najprej smo marca z bogato razstavo obeležili 50. obletnico smrti pesnice Makse Samsa; umrla je namreč 18. marca 1971. leta. Aprila se nam je predstavila mlada pesnica Lana Vrh, sicer učenka 7. razreda osnovne šole Podgora Kutežev, živi pa na Dolnjem Zemonu. Maja pa je ogromno panoramsko okno naše knjižnice krasila razstava, ki jo je postavila družina Primoža Rojca v okviru svoje predstavitve „Domače igrače“.

Lana Vrh je v naši knjižnici s svojo pesmijo *Mama že marca sodelovala na razstavi, ki so jo pripravili učenci in otroci iz vrta ter šole Podgora*. Aprila pa se je predstavila še s samostojno razstavo z naslovom „Naj pesem te spremlja, kot mene povesod, z nasmehom na licu polepša ti pot.“ Predstavila je svojih 12 najljubših avtorskih pesmi, med drugimi tudi pesem z naslovom *Modro*, s katero je leta 2017 osvojila 1. mesto na festivalu otroške poezije Rima raja na Vrhniku.

Lana dvakrat na teden obiskuje glasbeno šolo in je članica dveh orkestrov. Rada se ukvarja s športom, še raje pa proste ure izkoristi za pisanje pesmi in risanje na platno. Zaupala nam je, da ima navdih za ustvarjanje predvsem v večernih urah, ko

zaključi z drugimi obveznostmi. Njene pesmi in slike izhajajo iz vsakdanjega življenja. V pesmih želi izraziti svojo domišljijo in svoj pogled na svet.

Zaupala nam je, da si želi izdati lastno knjigo. Piše namreč, odkar je sedla v šolske klopi, zato se je od takrat nabralo veliko pesmi in drugega gradiva, saj je vsestranska umetnica. Redno sodeluje na raznih tekmovanjih, natečajih in prireditvah in

njeno delo ni spregledano, saj je prejemnica številnih priznanj, na katera je zelo ponosna.

Z veseljem smo jo gostili v Knjižnici Makse Samsa ter jo predstavili širši publiki. Še naprej ji želimo veliko uspeha, zato držimo pesti, da se ji želja kmalu izpolni in nas vse preseneti s svojo knjigo.

Katarina Škrab, Knjižnica Makse Samsa

Lana je razstavo pripravila sama.

Sprehod skozi spomine

Na bistriški TV Galeja pripravljajo serijo oddaj z naslovom Sprehod skozi spomine. V njej skozi pogovore z znanimi občani voditelj Ivan Simčič odkriva subjektivne poglede na preteklost kraja. Oddaja je brez časovne omejitve, zato je pogovor v njej poglobljen, zgodbe, spomini ter doživetja pripovedovalcev pa gledalcem podajajo sproščeno sliko dni, ki jih ni več. Koncept je zasnoval urednik Miloš Valenčič, ime oddaje pa je med različnimi imeni izbral in predlagal Ivan Simčič.

Prva gosta sta bila Dimitrij Grlj in Tomo Šajn (v oddaji o bistriških posebnostih se jima je pridružil tudi Vojko Čeligoj). Teme, skozi katere sta se sprehodila, so bile šolstvo, zborovsko petje, šport in taborništvo v naši občini. Sledile so predstavitve posameznih vasi: Podgrad, Knežak in Dolnji Zemon. Za vsako izmed vasi so bile posnete po tri oddaje. Voditelj Ivan Simčič se je v eni od oddaj prelevil v gosta in predstavil Čenarjevo domačijo. Vseh oddaj je bilo do sedaj štirinajst, v zadnjih treh je bil predstavljen Dolnji Zemon. Ivan Simčič je v goste

povabil Zemonca Janeza Škrlja in Primoža Rojca, ki sta predstavila vas, dogodke in Zemonke ter Zemonce vse od pradavnine do danes. Oddaje so zelo gledane in tudi pohvaljene s strani gledalcev, voditelj Ivan Simčič pa pripravlja že nove oddaje. Urednik TV Galeje Miloš Valenčič poudarja, da je glavni namen serije oddaj ohranitev zgodovinskega spomina kraja tudi potem, ko z nami ne bo več ljudi, katerih spomin sega dolga desetletja v preteklost. Ko teh ljudi ne bo več med nami, njihovih informacij ne bo moč dobiti na družabnih omrežjih in internetu.

Naj omenimo še, da TV Galeja letos praznuje svojo 20-letnico, saj je z namenom snemanja in produkcije lokalnih vsebin z delovanjem pričela 1. maja leta 2001 prek kabelskega operaterja TELES. Kasneje se je vidnost postopoma širila in sedaj je TV Galeja vidna na: SIOL-u (kanalu 675), Telemachu (kanalu 728), A1 (kanal 313), T2 (kanal 212), kabelskem operaterju Teles (11), najdemo jo pa tudi na Goriškem kablu in Elti (Izola in Kras). Oddaje Sprehod skozi spomine si je mogoče ogledati tudi na YouTube kanalu TV Galeje.

Miloš Valenčič, Primož Rojc

V oddajo Sprehod skozi spomine o Dolnjem Zemonu je voditelj Ivan Simčič povabil Primoža Rojca in Janeza Škrlja.

Podjetje Pet Pak v novih prostorih

Sredi julija je družinsko podjetje Pet Pak, ki proizvaja visokokakovostne izdelke iz ekološko razgradljive PET plastike, slavnostno odprlo nove proizvodne in poslovne prostore v Postojni. Podjetje, ki je doslej domovalo v Ilirski Bistrici, namerava na novi lokaciji v prihodnjih dveh letih podvojiti proizvodnjo, načrtujejo pa tudi 25 novih zaposlitev.

Za podjetje Pet Pak, ki se je v nove prostore v postojnski industrijski coni preselilo iz Ilirske Bistrice, kjer je delovalo 15 let, so novi prostori že peta lokacija. Ljubo Nadoh, direktor in solastnik podjetja, ki ga vodi in usmerja skupaj s soprogo Vesno ter otrokoma Eriko in Mitjo, se še spomni skromnih začetkov, v katerih je bil njihov prvi produkt 'deo' avtomobilska kocka.

Podjetje je sicer raslo in se iz komercialnih proizvodov preusmerilo v izdelavo embalaže po meri naročnikov v prehrambni, kozmetični in farmacevtski industriji. Danes so izrazito izvozno usmerjeni, saj 95 odstotkov izdelkov izvozijo v 15 evropskih držav.

Podjetje ima trenutno 42 zaposlenih, v prihodnjih dveh letih pa naj bi se tem pridružilo še 25 novih sodelavcev, vsaj 10 delovnih mest naj bi bilo po direktorjevih napovedih visokotehnoloških.

Naložba v nove prostore, ki zavzemajo 20 000 m² površin, je veljala 15,3 milijona evrov, od česar je 3 milijone evrov primaknilo ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo, preostanek pa je Pet Pak financiral s posoji-

lom SID banke in z lastnimi sredstvi.

Odprtje proizvodno-poslovnih prostorov so obeležili z bogato kulturno prireditvijo, na kateri je zapela tudi Tinkara Kovač, zbrane goste pa so nagovorili minis-

ter za gospodarstvo Zdravko Počivalšek, generalni direktor GZS Aleš Cantarutti, predsednik SID banke Sibil Svilan in postojnski podžupan Andrej Berginc.

Tina Milostnik Valenčič

Vesna in Ljubo Nadoh z gospodarskim ministrom Zdravkom Počivalškom

Novi proizvodno-skladiščni in poslovni objekt Pet Paka v Postojni

Cepljenje tudi v naši vasi

Občina Ilirska Bistrica je v sodelovanju z Zdravstvenim domom Ilirska Bistrica svojim občankam in občanom olajšala dostop do cepljenja proti covidu-19. Mobilna enota je vse torke med 3. avgustom in 7. septembrom 2021 obiskala več krajev po občini, tudi Dolnji Zemon.

Tako je 10. avgusta mobilna enota kočevskega zdravstvenega doma v sklopu cepljenja po krajevnih skupnostih obiskala tudi Dolnji Zemon. Cepljenje so izpeljali kar na plošči pred dvorano Grad, občani pa so lahko izbirali med vsemi pri nas odobrenimi cepivi.

"Zdravstveni dom Ilirska Bistrica se je skupaj z občino odločil, da ponudi občanom cepljenje direktno v lokalnih skupnostih. Občina

Ilirska Bistrica je namreč velika, zelo razpršena, zato smo razmišljali o tem, kako se občanom približati," je za TV Koper/Capodistria, ki je s kamero obiskal cepilno mesto na Dolnjem Zemonu, povedala direktorica ZD Ilirska Bistrica ga. Tamara Štemberger Kolnik. Zdravstveni dom se je zaradi kadrovske podhranjenosti odločil, da izbere eno od mobilnih enot, ki jih ponuja NIJZ. Cepit so se prišle različne generacije ljudi, nekaj vaščanov Dolnjega Zemona, nekaj okoličanov, pa tudi dopustnica iz Novega mesta, ki je dopustovala na Krku. "Ljudje pridejo direktno v okolje, v katerem živijo. Verjetno so tako bolj pripravljeni, bolj sproščeni so, ko pridemo mi k njim in ne oni k nam. Dejansko verjetno to pripo-

more k temu, da poskušamo ljudem dopovedati, zakaj je cepljenje potrebno in smiselno in dobrodošlo," je dodala direktorica zdravstvenega doma.

P. R.

Cepljenje je potekalo na igrišču v Gradu.

Blagoslov križa na Mežnariji

V torek, 24. avgusta 2021, na god sv. Jerneja, je bila na Mežnariji pri Gornjem Zemonu maša z blagoslovom križa. Na prijeten avgustovski dan se je slovesnega mašnega obreda in blagoslova križa, ki ju je opravil domači župnik Stanko Fajdiga, udeležilo lepo število vaščanov Gornjega in Dolnjega Zemona kot tudi obiskovalcev iz drugih krajev. Slovesnost so zaključili s krajšim druženjem po obredu.

Obiskovalci so se zbrali pred cerkvijo sv. Jerneja na G. Zemonu in v procesiji romali do Mežnarije, kjer so še vidni ostanki prvotne cerkve sv. Jerneja, o katere nastanku je znanega bolj malo.

Arheologi cerkev na osnovi ostankov zidov uvrščajo v pozno antično obdobje. Zgrajena je bila na antičnem žarnem grobišču. Na podlagi najdenih predmetov na območju Mežnarije predvidevajo, da je bilo območje poseljeno že v prazgodovini in pozneje tudi v obdobju Rimljanov. Takrat je na tem mestu stala t. i. villa rustika, to je kmečko posestvo s stanovanjsko hišo in ločenimi gospodarskimi poslopji. Predmeti, ki so jih našli na območju, kot so žarni pokrovi in balzamarji (posodice za shranjevanje eteričnega olja) ter novci, potrjujejo obstoj rimskega grobišča. Žal je precej predmetov izgubljenih, nekateri pa so se ohranili, tako je iz železne dobe (8. stol. pr. n. št.) ohranjen bronasti obesek, ki ga hrani Prirodoslovni muzej na Dunaju. Iz poznejšega obdobja (od konca 3. do začetka 5. stol. n.

št.) je ohranjena železna sekira, ki jo hrani Narodni muzej Slovenije.

Cerkev na Mežnariji v svojih zapisih omenja tudi Valvasor. V notranjosti cerkve je bil en oltar. Zraven cerkve je bila mežnarija (hiša za cerkovnika), vendar je bila že ob koncu 17. oz. v začetku 18. stol. opuščena. Vhod oz. portal sedanje cerkve sv. Jerneja na G. Zemonu ima vklesano letnico 1655. Ta portal je bil sredi 19. stol. prepeljan z Mežnarije. Domneva se, naj bi bile z Mežnarije

prepeljane tudi angelske glave, ki krasijo vogale sedanje cerkve in kapelice na začetku G. Zemona. Iz cerkve je ohranjen tudi relief Marije, ki datira v čas okoli leta 1610, in ga hrani Narodna galerija Slovenije.

Za cerkev na Mežnariji sta skrbeli cerkvena ključarja. Sredi 18. stol. so se na cerkvi izvajala razna vzdrževalna dela: popravilo strehe, kora, klopi in podobno. Sredi 19. stol. se je cerkev z Mežnarije preselilo na današnjo lokacijo v vasi. Opustitvi oziroma preseli-

Križ je blagoslovil župnik Stanko Fajdiga.

Romanje do križa na Mežnariji

tvni cerkve sta verjetno botrovala sama oddaljenost in majhnost. Ob blagoslovu križa na Mežnariji smo se zbrali na iniciativo Doris Ribič, ki je ob križu iskala tolažbo v težkih trenutkih hčerkinne boleznin in je v zahvalo za njeno ozdravitev dala pobudo za blagoslov križa. V dogovoru z Marico Vrh in Silvom Boštjančičem z G. Zemonov so sklenili, da bi križ blagoslovili 24. avgusta, ko goduje apostol sv. Jernej. Silvo je v

Križ je postavil Silvo Boštjančič, blagoslovljen pa je bil na pobudo Doris Ribič.

lastni režiji začel z obnovo in čiščenjem ostankov cerkve ter križ tudi postavil. Območje Mežnarije si je nekajkrat ogledala predstavnica Zavoda za varstvo kulturne dediščine in s soglasjem tega zavoda je tudi postavljena tabla s podatki o Mežnariji. Za urejenost najdišča z veliko zagnanosti še vedno skrbi Silvo, za kar se mu na tem mestu tudi zahvaljujem. Hvala gospodu župniku Stanku, ki je pobudi prisluhnil, in idejni

vodji Doris ter vsem vaščanom obeh Zemonov, ki ste si vzeli čas in prišli na slovesnost blagoslova križa. Naši predniki so križe postavljali iz najrazličnejših razlogov, kot spomin ali opomin, največkrat pa v zahvalo, tudi za ozdravljenje bližnjih. Naj vam križ na Mežnariji predstavlja tako tolažbo in tudi luč v prihodnjih življenjskih preizkušnjah.

Mojca Vrh Baša

Oltar

Ob temeljih stare cekrvice je postavljena lična informativna tabla.

Na 27. GHD Ilirska Bistrica 2021 tudi dva Zemonca

Sveže, a prijetno toplo vreme je bilo naklonjeno mikavni predzadnji letošnji dirki za EP 2021. Na 5,010 kilometrov dolgi progi proti Šembijam je nastopilo skoraj 200 voznikov starodobnih in sodobnih vozil iz desetih držav, še devetič pa je pred rojakom Christianom Merlijem zmago v absolutni konkurenci z rekordom preurejene proge (2:04.011) požel 10-kratni evropski prvak Simone Faggioli. Na dirki sta s svojima voziloma tekmovala tudi dva Zemonca: Boštjan Baša in Emanuel Delalić.

Potem ko je bilo lani zaradi pandemije evropsko gorsko prvenstvo odpovedano, so se tokrat na prireditve vrnili tako rekoč vsi, ki v tej športni zvrsti kaj pomenijo. Gledalci so lahko napasli radovednost ob številnih atraktivnih starodobnikih in mikavnih turnih avtomobilskih kategorije 1 ter privlačnih in hitrih dirkalnikih kategorije 2 s favoriziranima Italijanoma Simonejem Faggiolijem in Christianom Merlijem na čelu. Favorita sta bila z naskokom najhitrejša že v prvi preizkušnji in sta v primerjavi s treningom že pomaknila svoja dosežka blizu meje 2:05.00. Pričakovano je bila spremenjena proga z novim krožiščem in dvema trojnima šikanama povsem drugačna zgodba kot prejšnja, na kateri je Faggioli leta 2019 dosegel neverjeten rekordni čas 1:57.469. Na tretje mesto se je uvrstil Čeh Petr Trnka, tesno za njim pa lanski zmagovalec Francoz Sebastien Petit, Italijan Franco Caruso, njegov rojak Franco Bormolini in najhitrejši Slovenec Patrik Zajelšnik.

Med Slovenci je s progo odlično opravil Aleš Prek, omeniti pa velja še Alexandra Zajelšnika in zimzelenega lokalnega matadorja Mila-

na Bubniča. Obetavno so v kategoriji 1 nastopili še Matej Grundnik, Matic Kogej in Matevž Čuden, slabše se je v drugo odrezal Aleš Prek, ki je skoraj za tri in pol sekunde zaostal za svojim časom iz prvega poizkusa.

Na dirki sta nastopila tudi Zemonca Boštjan Baša in Emanuel Delalić. Boštjan je na GHD nastopil prvič, in sicer s svojim avtom Renault Clio, RS20, 2000 cm³ dirkalnim avtomobilom. Najboljši re-

zultat je dosegel v drugi vožnji, in sicer 2:59:80. »Lepo je bilo nastopiti v domačem kraju pred domačimi navijači in v krasnem vzdušju,« je povedal Boštjan.

Na dirki je Emanuel Delalić z Dol. Zemona letos tekmoval drugič, in sicer s svojim 2000 cm³ dirkalnim avtomobilom Peugeot 106 Maxi, ki ga je s svojo ekipo predelal za tovrstna tekmovanja.

Primož Rojc

Dirkalnik Boštjana Baše

Dirkalnik Emanuela Delalića

Delo Krajevne skupnosti Dolnji Zemon

V dvorani smo obnovili strop, med gredami smo postavili mavčne plošče, in obnovili stene na odru ter pobelili dvorano.

Imeli smo tri *robute*. Posekali smo drevje ter očistili traso za kopanje novega kanala v Devcih, napeljali smo kamenje in material ter uredili pot od Jeza proti Hrpцем.

Material smo dobili v vasi, saj smo počistili ruševine Mojtrove

hiše ter odpeljali kamenje porušene Luknove štale. Na *roboti* sta delovala dva kopača in vaščani s svojimi traktorji. Za *marendo* je poskrbel Andrej Primc iz Okrepčevalnice Zemonska vaga.

Na mlakah smo očistili vse kanale (približno 2500 metrov) proti *Vjalka weda*.

Počistili smo tudi kanale, ki gredo iz vasi. Uredili smo strugo houdournika za Tæmbregam.

Trenutno urejamo dokumentacijo za naše krožišče pri spomeniku.

Na Gornjem Zemnu se ureja kanalizacija po vasi.

Jeseni bomo asfaltirali še prostor pred igriščem v Gradu, popravili in razširili bomo pot, ki pelje proti Bubnam (pri križu).

Valter Sedmak, predsednik KS Dolnji Zemon

Urejen oder in dvorana

Rušenje Mojtrove hiše

Urejanje poljskih poti

Del ekipe, ki je sodelovala na 'roboti'.

Čiščenje kanalov

Ivan Simčič – predan dediščini domačih krajev

Domačin Ivan Simčič je z zgodovino povezan že od mladih nog. Kot otrok je z veseljem prisluhnil zgodbam svojega očeta Matije, veselje do zgodovine pa so mu vlivali še stric Anton Simčič, sovaščan Jožko Fidel in osnovnošolska učiteljica Marica Gaberšnik, zaradi katere je bila zgodovina njegov najljubši predmet. Po zaključenem študiju zgodovine na Filozofski fakulteti v Ljubljani že od leta 2008 službuje v Pokrajinskem muzeju v Kopru, zadnja tri leta pa vodi tudi Društvo za krajevno zgodovino in kulturo Ilirska Bistrica. Po izboru poslušalcev Radia 94 si je svojim predanim delom na področju ohranjanja lokalne dediščine prislužil naziv On 2020.

Od kod izvira vaša ljubezen do zgodovine in kulturne dediščine? Kdo vas je navdušil zanjo?

Spomnim se, da sem bil nad preteklostjo navdušen že v otroških letih, ko sem očetu pomagal pri kmetijskih opravilih in ga spraševal o raznih zgodovinskih dogodkih. Tudi v osnovni šoli je bila zgodovina moj najljubši predmet, ki sem ga opravil z levo roko, medtem ko v ostalih predmetih nisem tako blestel. Ko sem se po srednji šoli zaposlil v vojski, sem moral za pridobitev naziva častnik dokončati študij sedme stopnje. To je bila priložnost, da sem se vpisal na študij zgodovine in sociologije, kar je bila moja dolgoletna želja. Diploma je bila v bistvu samo še potrditev in nadgradnja mojega dela, ki je vedno segalo na področje lokalne zgodovine in dediščine.

Vaše delo kustosa v Pokrajinskem muzeju Koper (PMK) presega meje muzejskih zidov. S svojim znanjem in zagnanostjo z veseljem priskočite na pomoč pri ohranjanju dediščine, kjer je to potrebno, predvsem pa v svoji lokalni skupnosti. Kje vse ste bili in ste še aktivni?

Že med študijem sem se veliko posvečal arhivom in virom, ki govorijo o naših domačih krajih,

predvsem moji rojstni vasi Sušaku, kasneje tudi Dolnjem Zemonu, kamor sem se priženil, in Ilirski Bistrici. Podatke sem črpal iz koprskega, tržaškega, ljubljanskega in reškega arhiva. Leta 2004 sem pripravil zgodovinski zapis o Sušaku, na podlagi mojega diplomskega dela pa sta kasneje nastali dve knjigi o župniji in čitalnici v Jelšanah. Ko sem prišel leta 2008 v PMK, sem dobil nalogo, da vzpostavim zbirko na gradu Prem, obenem pa pripravim tudi občinsko monografijo (izdali smo jo leta 2011). Ves čas sem bil aktiven tudi v Društvu za krajevno zgodovino in kulturo Ilirska Bistrica, kjer smo leta 2008 posvetili eno od izdaj Ilirskih tem Nadoslavu Potepanu - Škrljovemu z Dolnjega Zemona. Kasneje smo izdali še publikacije o južni železnici, Trnovem in nazadnje so letos izšli še zapisi Vojka Čeligoja. Leta 2010 sem sodeloval pri ustanovitvi Društva ljubiteljev železnic Ilirska Bistrica, v okviru katerega smo uredili muzej lokomotiv elektrovlak na Slovenskem in s tem prispevali tudi k turistični ponudbi kraja. Samo za predstavo, kako pomembna je bila za naše kraje železnica, naj omenim, da je bil južni krak železnice Pivka-Il. Bistrica elektrificiran že leta 1936, medtem ko so v Ljubljani prvo

elektrificirano progo dobili leta 1962.

V javnosti je bila najbolj odmevna vaša akcija reševanja Čenarjeve zapuščine, ki ste jo lani poleti izpeljali skupaj z nekaterimi člani društva za krajevno zgodovino in kulturo. S tem ste uspeli pred propadom rešiti in ohraniti tudi veliko pomembnega in doslej neznanega gradiva, ki priča o družbenem in političnem dogajanju ter razvoju Ilirske Bistrice v začetku 20. stoletja. Nam lahko opišete, kako je vse skupaj potekalo?

Bil je nek avgustovski dan, ko sem šel čez Ilirsko Bistrico in pred Čenarjevo hišo je stal g. Fatur, tedanji lastnik hiše. Povedal mi je, da je domačijo prodal, da pa ima težave, ker ne ve, kam z vsem gradivom in predmeti, ki so ostali v hiši. Medtem ko sva si ogledovala prostore, sem ga vprašal, kam bo vso dediščino shranil. Odvrnil je, da bo šla v zabojnik in na odpad. Mudilo se mu je sprazniti hišo pred vsetlivitvijo novega lastnika. Česa takega nisem mogel dopustiti. Še istega popoldneva sem se vrnil s še dvema članoma društva za krajevno zgodovino in kulturo, Janezom in Vilkom, in tako je stekla akcija reševanja premičnin

Čenarjeve zapuščine: pohištva, fotografij, dokumentov in raznih predmetov, ki so pripadali eni najbogatejših kmečko-trgovskih hiš določenega časa v Ilirski Bistrici. Poudariti moram, da ta dediščina nudi vpogled v identiteto kraja druge polovice 19. in prve polovice 20. stoletja. S tem smo postavili tudi temelje za vzpostavitev mestnega muzeja v Ilirski Bistrici, kjer bi bilo bogato gradivo na ogled vsem občanom.

Prav ta akcija je bila tudi povod za vašo nominacijo za naziv On 2020, ki ga podeljuje Radio 94. Med štirimi finalisti so vam poslušalci namenili največ glasov in s tem tudi naziv On 2020. Kaj vam ta nagrada pomeni?

Ko sem izvedel, da sem kandidat za nagrado, sem bil prijetno presenečen. Ko pa sem bil izbran še v finale, kjer mi je poleg kolegov s Postojnskega in Cerkniškega družbo delal še bistriški župnik Stanko Fajdiga, ki je zaslužen za obnovo župnijske cerkve v Trnovem, je bilo to res nekaj prijetnega. Če nekaj počneš z veseljem in to ljudje opazijo in želijo nagraditi s klicem, sms-jem ali spletnim glasovanjem, je to samo potrditvev, da delaš res nekaj dobrega za skupnost. Upam, da bomo to uspeli ohraniti in predstaviti tudi našim zanamcem.

Prav akcija reševanja Čenarjeve dediščine je pokazala, kako nujno potreben bi bil muzej v Ilirski Bistrici. Vemo, da je po

domačih podstrešjih in lopah še veliko zgodovinskega gradiva in predmetov, za katere bi bila velika škoda, če bi končali na smetišču. Kot občinski svetnik ste dali pobudo za ureditev depoja v Ilirski Bistrici. Kaj se dogaja s tem projektom?

V Ilirski Bistrici o muzeju sanjamo že dolgo. O njem so govorili že nekaj desetletij pred nami. In tako smo te sanje želeli nadgraditi. Zbirka na gradu Prem, ki smo jo uredili leta 2008, je omogočila odprtje dislocirane enote PMK v Ilirski Bistrici. Pobudo za ureditev depoja je spodbudila prav Čenarjeva zapuščina. Ko sem videl, da nam iz starega mestnega jedra izginjajo in na deponiji končujejo res unikatne stvari, sem na občino dal pobudo

Ivan Simčič

G. Fatur, bivši lastnik Čenarjeve hiše, z Ivanom Simčičem

za ureditev depoja v eni od stavb nekdanje vojašnice. S predlogom so se strinjali tudi vsi občinski svetniki. V naslednjih fazah bi ta depo nadgradili z zbirko, ki bi prikazovala življenje na Bistriškem od prazgodovinskih časov do današnjih dni. Gradiva imamo veliko, tako pisnega kot ustnega in tudi predmetov. Zakaj ta projekt še vedno stagnira na začetni točki, mi ni znano. Sredstva v proračunu so zagotovljena. Kot občinski svetnik sem to vprašanje že izpostavil, vendar odgovora nisem dobil. Ob tem bi dodal samo to: velikokrat imamo neko idejo, začnemo delati, ko pa se pojavi prva ovira, se že predamo. Muzej je vsekakor izjemno pomemben pri ohranjanju identitete kraja. Če tega ne bomo zagotovili, se lahko zgodi, da čez nekaj desetletij ne bomo imeli več česa pokazati svojim zanamcem in tudi turistom.

V sodelovanju s TV Galejo pripravljate zanimive zgodovinske oddaje Sprehodi skozi spomine. Nazadnje ste posneli oddajo o Dolnjem Zemonu, svojem domačem kraju. Je tudi snemanje oddaj prispevek k ohranjanju dediščine?

Da, vsekakor. Glede na negotovosti in omejitve, ki jih je prinesla epidemija covida-19, ki je skoraj onemogočila druženja in predstavitve v živo, sva se z direktorjem TV Galeje Milošem Valenčičem odločila za snemanje oddaj o znanih bistriških osebah. Šlo je za nekakšno nadgradnjo pogovornih večerov Bistričani Bistričanom. Vendar sem po prvi oddaji spoznal, da morda glede tega kdo je bolj in kdo manj pomemben, komu delamo krivico, zato sem predlagal, da oddaje razširimo na predstavitev zgodovine krajev na Bistriškem. Oddaja je zasnovana tako, da skozi fotografsko in drugo gradivo

predstavimo posebnosti kraja. S posnetki oddaj, ki jih objavljamo tudi na kanalu YouTube, približamo spoznavanje domačih krajev skoraj vsakemu občanu in tudi tistim izven občinskih meja. Tam lahko vsak, ki ga tematika zanima, najde tudi vire, kje raziskovati naprej. Oddaja se je sodeč po odzivih pri gledalcih odlično prijela.

Kakšni so vaši načrti v prihodnje? Že snujete kaj novega?

Načrtov je veliko, za uresničenje vseh bi potreboval dve življenji. Če se dotaknem Dolnjega Zemona: v letu 2011 smo pripravili raziskavo o gradiščih na Dolnjem Zemonu in postavili tudi tablo s podatki o nasipih, postojankah, opazovalnih stolpih. Upam, da bomo v sodelovanju z lokalno skupnostjo to še nadgradili. Upam, da bo luč sveta ugledal tudi težko pričakovani muzej v Il. Bistrici, v katerem bomo zbiratelj in poznavalce lokalne dediščine povezali skupaj s ciljem, da pokažemo, kaj vse imamo v občini. V okviru svojega dela kustosa v PMK trenutno pripravljam pregledno razstavo dogajanja zadnjih 60 let do vstopa Slovenije v Evropsko unijo, vezano na območje, ki ga pokriva naš muzej, to pa so poleg obalnih občin še občine Hrpelje-Kozina, Divača in Ilirska Bistrica. Tu me čaka precej dela. Načrtov je veliko, vendar dokler to počnem z dobro voljo, ni ovir, da jih ne bi uresničil.

Katja Kirn Vodopivec

V spomin

Franc Poklar (19. 2. 1919–6. 1. 2021)

V noči na svete tri kralje je g. Franc Poklar iz Podgraj pri Il. Bistrici, neutruđen zanesenjak in ljubiteljski raziskovalec preteklosti domačega kraja in njegove širše okolice ter dober prijatelj slovenske arheologije, odšel na svoj zadnji počitek.

Med seboj smo imeli Franca Poklarja, častnega občana, filatelista, numizmatika, raziskovalca domače arheologije, partizanskega učitelja in predvsem človeka, ki nas je zadolžil, da kulturno dedščino ohranjamo za mlajše rodove. Njegovo obsežno raziskovalno delo pri proučevanju gradišč Sv. Katarina nad Novokračinami, Javore pri Dol. Zemonu in našega Metuluma (Draga) nad Trnovim je imelo širši vseslovenski pomen, saj so ga v Arheološkem

društvu Slovenije nagradili s častnim članstvom. Leta 2009 je postal častni občan naše občine. Pri njegovem raziskovalnem delu mu je bilo gradišče Javore in Nadgradišče nad Dol. Zemonom še posebej pri srcu. Na tem gradišču se je seznanil z deli predhodnih raziskovalcev arheologa Millnerja (1880) in nam vsem znanega domačega raziskovalca in nadžupana Jablanice Josipa Potepana - Škrljovega. Franc Poklar je z velikim veseljem prenašal svoja odkritja in raziskave na mlajše rodove in na lokalno skupnost, ki mu je prisluhnila. Skozi svoje delo in vztrajnost pri nadaljevanju dela na gradišču Javore je seznanjal strokovno javnost na Slovenski akademiji znanosti in umetnosti (SAZU),

Franc Poklar s plaketo častnega člana Društva za krajevno zgodovino in kulturo Ilirska Bistrica.

Med raziskovanjem gradišča Javore na Dol. Zemonu

v Arheološkemu društvu in na oddelku za raziskovanje sredozemske dedščine Univerze na Primorskem.

Posebej moram izpostaviti, da smo na željo in pobudo Poklarja v letu 2012 na gradišču Javore opravili geofizikalne raziskave z georadarjem ter prišli do rezultatov, ki nam potrjujejo izsledke raziskav Millnerja, Potepana in Poklarja, do kod segajo zunanje in notranje obzidje oz. nasipi gradišča na Dol. Zemonu. Raziskave in gradišče Javore smo predstavili na panojih, ki bodo na ogled v bodoči muzejski zbirki v grajskem poslopju na Dol. Zemonu. Hvala Vam, g. Franc Poklar, da smo vas lahko poznali in z vami delili lepote arheološke in ostale dedščine Dol. Zemona in širše okolice.

Ivan Simčič, kustos – zgodovinar

»Ljubezen je septembra zlate barve«

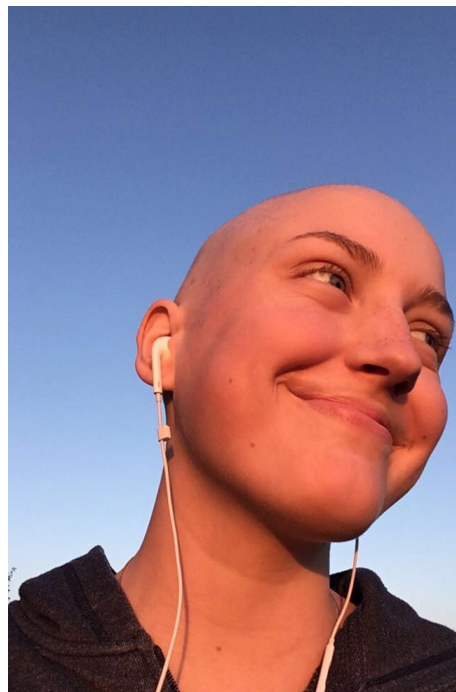
15. februar je dan, ki je posvečen otroškemu raku. Njegov simbol je zlata pentljica. Ja, tudi otroci žal zbolijo za različnimi oblikami raka in se pogumno borijo.

Rak ... vsak pozna koga, ki je bil ali bije boj s to zahrbtno boleznijo. Dokler se te osebno ne dotakne, temu ne daješ velikega pomena.

V preteklem, koroninem letu, kot se ga bomo spominjali skozi zgodovino, smo se v naši družini iz oči v oči soočili z boleznijo rak – diagnoza Hodgkinov limfom. Za našo izkušnjo lahko rečem, da je bila zahrbtna. Naša Maja, veselo, razigrano 17-letno dekle, uspešna košarkarica, odlična dijakinja, ki si je dneve rada krajšala tudi z igranjem klavirja in kitare, je od septembra 2019 kazala znake utrujenosti, hujšanja, bila je brez volje, vse ji je bilo *kr' neki*, brez veze, tudi v šoli je popustila. Opazovali smo jo in njeno obnašanje povezovali s puberteto.

Maji je za spodbudo na njeni poti poslal darilo tudi Luka Dončič.

Največji stres za otroke, zbolele za rakom, predstavlja izguba las.

4. maja 2020 pa so se v naši hiši zatresla tla, potrjen je bil izvid ... diagnoza Hodgkinov limfom – rak bezgavk. Skozi zdravljenje sva z Majo srečevali veliko nama novih ljudi, ki so bili na enaki poti. Stkala so se nova prijateljstva. Opazili sva, da smo mame bolj spremljale hčerke, očetje pa sinove, saj zaradi korone ni bilo dovoljeno spremstvo več kot enemu staršu.

Danes je Maja zdrava! Borila se je dolgih sedem mesecev. Kljub močnim kemoterapijam in obsevanju je bila vedno nasmejana. Skozi celotno zdravljenje je imela

zelo dobro krvno sliko, nikoli ni bruhala, ni imela slabosti, nikoli ni dobila transfuzije, saj smo ves čas zdravljenja skrbeli za njen imunski sistem tudi z dodatki k prehrani.

O otroškem raku se govori premalo ali nič. Še vedno je to tabu tema. Strah! ... Vsi, ki smo šli po tej poti, želimo o tem govoriti na glas. Mesec september je mesec ozaveščanja o otroškem raku. Na leto zbolijo do 100 otrok, med njimi so tudi novorojenčki. Vsak piše svojo zgodbo. Večina jih zmaga, žal pa se za vse zdravlje-

nje ne konča tako, kot bi si želeli, 20 % otrok boj izgubi.

Maja se je odločila, da želi o tej bolezni – o raku, o svojih izkušnjah, o tem, da je v šestih mesecih zaužila 1050 tablet kemoterapije, o občutkih ob izgubi las ... – govoriti na glas. Skupaj z enako mislečimi vrstniki so se zbrali v ekipi pod imenom Gold Ribbon – Zlata pentljica. Na družbenih omrežjih že od poletja pripravljajo in ozaveščajo javnost o otroškem raku. Najstniki, katerim so se pridružili tudi mlajši Junaki, ki z nasmehom na obrazu opisujejo in razlagajo vsak svojo zgodbo, so v septembru pod sloganom »Ljubezen je septembra zlate barve« odgovarjali zdravim vrstnikom na njihova vprašanja. Njihov simbol – zlato pentljico – so si na različnih dogodkih po Sloveniji s ponosom pripeli tudi: predsednik države g. Borut Pahor, predsednik državnega zbora g. Igor Zorčič, režiser filmov Pisma sv. Nikolaju in Leto življenja g. Mitja Okorn, olimpijski zmagovalec g. Benjamin Savšek, predstavniki Olimpijskega komiteja Slovenije, košarkarja Luka Dončić in Jaka Blažič, minister za zdravje g. Janez Poklukar; direktor Pediatrične klinike Ljubljana g. Marko Pokorn in mnogi drugi.

Življenje je kot vlak, vozi te proti cilju. S preizkušnjami se ustavi na postajah življenja, kjer izstopijo določeni ljudje, ki ne morejo več s teboj po tvoji poti, vstopijo pa novi, ki ti jo pomagajo prehoditi in skupaj s teboj nosijo teža bremena. V bolezni spoznaš pravega prijatelja! Opažuješ, kateri prijatelji se oddaljujejo – izstopajo in kako prihajajo

Maja s predsednikom države Borutom Pahorjem, ki si je 12. avgusta pripel zlato pentljo v podporo vsem otrokom, ki se borijo z rakom.

novi ljudje, ki so res pravi prijatelji. Težko je, ko čakaš, da prijatelj potrka na vrata, čakaš njegove tolažilne besede, ramo, na katero se lahko nasloniš, pa tega ni. Presenečen odpreš vrata, na katera tujec trka, ti stisne roko, te objame in reče: »Vse bo dobro.«

Naj zaključim z mislijo: »Čudna so pota Gospodova.« Z vsakim posameznikom ima svoj načrt. Težko nam ga je razumeti, a skušajmo ga sprejeti!

Hvala vsem, ki ste nam stali ob strani in se veselili naših zmag!

Doris Ribič

Maja po končanem zdravljenju

Lesene igrače, da otroci ne bodo več ,tažo leseni'

Primož Rojc je v času zaprtja, ki ga je prinesla epidemija koronavirusa, zasnoval Snežniške zverinice in Koprške beštije – lesene, ročno izdelane in poslikane igrače, ki pomagajo pri razvoju motoričnih spretnosti najmlajših.

Primož Rojc se z ustvarjanjem iz lesa ukvarja že nekaj let, priučil se je ljudskega rezbarjenja, najraje pa izdeluje igrače. Med lanskim zaprtjem zaradi epidemije je najprej ustvaril kopitljačke, lesene možiclje z vrvico na poteg, potem pa je za svoje otroke napravil leseno ribico, pretikan-

ko. Priljubljenost na družbenih omrežjih ga je spodbudila k nadaljnjemu ustvarjanju in zasnoval je Snežniške zverinice in Koprške beštije. "Gre za t. i. Montessori igrače", pove. "To so lesene, ploskovne igrače, v obliki določenega lika. Najprej sem oblikoval ribo, sledila pa je lisica. Igrača ima izvrtine, skozi katere otroci pretikajo vrvico z lesno šivanko. S tem se razvija njihova motorika, kontakt oči-roke"

Primožu se je ideja porodila, ko je podobno igračo videl pri svojih nečakih. Oblikoval je svojo

Koprške beštije

Primož v svoji delavnici.

različico in sprva se mu je zdelo, da otrokom ne bo zanimiva. A ko jo je dal v preizkus svojim otrokom in nečakom, je ugotovil, da je igrača, h kateri se vračajo, tudi če jo za nekaj časa odložijo."

Igrače so ročno pobarvane z vodnimi, otrokom prijaznimi barvami. "Primerne so za otroke od leta in pol dalje, ko znajo prijeti stvari. Tovrstne aktivnosti so koristne, saj športni pedagogi opozarjajo, da so današnji otroci ,precej lese- ni'. Njihove roke niso tako spretno, kot so bile otroške roke včasih, in pomemben je izbor igrač, ki bodo spodbujale razvoj motoričnih spretnosti," poudarja Primož.

V družini Snežniških zverinic so priljubljeni liki iz ljudskega izročila: lisica, volk, medved, jazbec in sova. Med Koprskimi beštijami najdemo kita in ribo, kmalu pa se jima bosta pridružili še meduza, morda hobotnica. Trenutno nastajajo še afriške, malo bolj eksotične zverinice.

Igrače, ki spodbujajo koordinacijo roke – oko.

Igrače imajo tudi certifikat roko-delstva Slo art&craft, ki ga izdaja Obrtna zbornica Slovenije. "Vedno sem občudoval ljudi, ki so znali ob svojem delu tudi kaj izdelati s svojimi rokami. Tega je danes vse manj, zato se mi zdi pomembno ohranjati ta znanja. Za igrače pa

bi rad pridobil tudi naziv varna igrača."

Primoža les spremlja že vse življenje. V domači mizarski delavnici je preživel prenekatero uro in se uril pod očetovim mentorstvom. Zaključil je srednjo lesarsko šolo, kasneje pa ga je pot

Montessori igračka

popeljala še na druga področja dela. Z igračami, ki jih izdeluje tudi v domači kuhinji, pa je našel svoje poslanstvo.

Mateja Rolih Maglica

Pogovor je bil predvajan na Radiu Koper 11. maja 2021

Snežniške zverinice

Kopitljački

Miha 19. na svetovnem prvenstvu

Osebnostna izkaznica MIHA VRH

Starost: 13 let

Dom: Dolnji Zemon 61

Klub ali društvo: Moto društvo
MX Bistrce

Panoga: motokros

Motor: KTM 65 SX in Husqvarna
TC 85

Šola/razred/razredničar(ka):

Osnovna šola Antona Žnideršiča,
7. b, Vera Frank

Kako se spomniš začetkov? Kaj je bilo tisto, kar te je privlačilo, da si se usedel na motor?

Za motokros me je navdušil ata Peter. Ata je že od nekdanj navdušenec tega športa. Bil je rekreativni voznik in spomnim se, da sva se z bratom kobacala na njegov Kawasaki KXF 450 ccm. Prvič sem zapeljal štirikolesnik pri treh letih, leto kasneje sem bil pa navdušen nad KTM-om 50 SX svojega brata.

Kako so potekali prvi treninzi? Kaj si na njih počel? Te je bilo morda strah? Si se česa bal ali si upal narediti vse, kot ti je bilo naročeno?

Prvi treninzi so potekali na travniku za hišo. Nadaljevali smo na bivši progi v Dobropoljah. Na treningih sem treniral osmice na ravnem terenu, potem pa še kroge po progi. Na treningih me ni bilo nikoli strah. Z očetom se pred treningom dogovoriva, kaj bova počela, po treningu pa mi dovoli, da se na motorju malo poigram.

Kako se spominjaš prve dirke v karieri? Kje je bila, kako si

se odrezal? Si bil zadovoljen z vožnjami in rezultati na prvi dirki?

Moja prva dirka je bila na motokros stezi na Brniku. Osvojil sem namreč drugo mesto in dobil svoj prvi pokal. Tja smo šli brez kakršnih koli pričakovanj, zato je bila ta prva dirka zame zelo veliko presenečenje.

Motokros ni za mevže in tiste, ki omahujejo, je pa povezan tudi s padci. Kako se soočaš s tem? Se ti je morda kakšen še posebej vtisnil v spomin in zakaj?

Res je! Motokros ni za mevže, temveč za borce! S padci se srečujem na treningih in tudi na dirkah. Najbolj se spominjam padca v Mačkovcih na rekreativni dirki leta 2018, ko sem vozil KTM-a SX 65 ccm. Na štartu me je sotekmovalec nenamerno zbil, jaz pa sem z roko udaril v drugi motor in

obležal na tleh, saj zaradi zloma roke nisem mogel nadaljevati.

Mislil pa, da si bom za vedno zapomnil smolo, ki se mi je pripetila na evropski dirki na Portugalskem leta 2019, ko sem imel dober ritem in napredoval, prišel do 5. mesta, potem pa smola ... tehnična okvara.

Kako se razumeš z drugimi tekmovalci? Ste prijatelji, kaj počnete, ko čakate na dirko: se pogovarjate, gledate druge, starejše, se morda z njimi pogovarjate, jih sprašujete za nasvete?

Tekmovalcev je veliko in tudi močna konkurenca je. Z večino tekmovalcev se zelo dobro razumem. Največkrat gremo skupaj gledat in navijati za druge kategorije, si izmenjujemo mnenja pa tudi za kakšen nasvet jih vprašamo ...

Kdo vse sestavlja tvojo ekipo? Komu najbolj zaupaš in čigavih navodil se najbolj držiš ter zakaj?

Moj oče Peter, ki je trener, mehanik, motivator ..., skratka 'multipraktik', mama Ester, ki skrbi za prehrano in motivacijo, in brat Timotej, ki je desna roka atu. Najbolj zaupam atu, ker mi pomaga rešiti vsako težavo.

Narediš kdaj kakšno stvar po svoje (če ja, zakaj, in ali si za to nato po dirki 'kregan', če ni v redu)?

Kregan sem, če naredim kaj, kar ogroža mojo varnost oziroma so-tekmovalce. Kadar nisem stoprocentno skoncentriran na vožnjo, se mi pripeti kakšen zdrs oziroma delam, pravi oče, začetniške napake.

Kakšno skrb posvečaš motorju? Kaj z njim postoriš sam? Kdo ti tu pomaga pri vzdrževanju, servisiranju in podobno?

Motor servisira oče, z bratom Timotejem pomagava pri vzdrževanju, pranju pa tudi pri šraufanju ... Motor zelo rad po pranju spiham in podmažem.

Kje treniraš in s kom? Kako poteka tvoj trening?

Največ časa sem na poligončku za hišo na travniku, ki ga oče prilagaja glede na moje potrebe, kjer delam na tehniki. Ko želimo trenirati hitrost, pa se moramo odpraviti vsaj 2 uri vožnje stran. Na motorju sem povprečno 2x na teden, 3x na teden imam atletiko, med tednom pa gremo tudi kolesarit, najraje na Črne njive – na kolesarsko točko nad Ilirsko

Bistrico. Tam je namreč urejenih nekaj downhill prog, po katerih se po napornem vzponu spustim in neizmerno uživam. Ko dopušča čas, greva z mamo teč in narediva vaje za moč. Družbo nama popestri naš pes Lumpi, ki pri tem zelo uživa.

Te zanima morda še kakšen drug šport ali ga morda celo treniraš? Če ja, zakaj?

Pozimi zelo rad smučam, spomladi in poleti se rad spuščam po pumptracku s skirojem in s kolesom ter downhill progah. Na šolskem igrišču, ko čakam avtobus, zelo rad igram nogomet ali košarko. Vse to počnem rekreativno, česa več mi čas ne dopušča.

Kako si zadovoljen s tem, kako se voziš v tej sezoni? Deluješ suvereno v svoji kategoriji, ampak tekmeci ne počivajo

– kdo je tvoj najhujši konkurent?

V tej sezoni vozim Husqvarno TC 85 ccm za državno prvenstvo in sem državni podprvak. Želje so bile postati državni prvak, ampak se ni izšlo.

Letos sem odpeljal že 4 dirke za državno prvenstvo, 5 dirk za evropsko in eno za svetovno. Na svetovnem prvenstvu sem se dobro odrezal in skupno bil 19. Svetovno prvenstvo je potekalo v Grčiji. Pogoji so bili brutalni, saj je bilo 43 °C.

Imaš morda vzornika? Kdo je in zakaj je tvoj vzornik?

Moj vzornik je Tim Gajser, zato ker je odraščal na majhnih in ozkih progah in je zelo uspešen, ter Ken Roczen, ker mu je uspelo priti v Ameriko.

Kako imajo za tvoje športne aktivnosti posluh v šoli? Sošolci in sošolke vedo, da dirkaš? Te sprašujejo kaj o tem in če ja, kaj jim pripoveduješ?

Nekatere učiteljice imajo posluh za moj šport, nekatere pa ne. Vsi sošolci in vse sošolke vedo, da dirkam, vendar me ne sprašujejo dosti. Za zmago mi čestitajo in so veseli zame.

Kako ti gre v šoli? Kakšen uspeh imaš in kaj si želiš postati, ko boš odrasel, če ti v motokrosu ne bo šlo vse po načrtih, in zakaj bi to rad postal?

Do sedaj mi gre v šoli dobro. Skupno oceno v 7. razredu sem imel prav dobro (4). Želim si nabrati čim več izkušenj tako doma kot v tujini. Moja želja je, da bi postal poklicni motokrosist ali trener motokrosa. Če mi v motokrosu ne bi šlo vse po na-

črtih, bi pa rad postal kondicijski trener.

Katere cilje imaš v motokrosu oziroma motošportu?

Za naslednjo sezono si želim postati državni, evropski in svetovni prvak v kategoriji 85 ccm.

Kaj šteješ za svoje največje uspehe?

Za svoj največji uspeh štejem naziv državnega prvaka v kategoriji 50 ccm, ko sem bil od 13 dirk (to je 26 voženj) le eno vožnjo drugi. Poleg tega štejem še naziv državnega prvaka v kategoriji do 65 ccm ter letošnje svetovno prvenstvo v Grčiji, kjer sem bil na zelo težki progi konkurenčen in dosegel 19. mesto.

Kako bi opisali Miho, kakšen otrok je?

Ata: Miha je zelo miren fant. Poslušen, vesten, marljiv, še posebej pa vztrajen. Pri stvareh, ki ga zanimajo, se poglobi do potankosti. Kar se dogovorimo, to drži. Je zanesljiv in potrpežljiv. Na treningih in dirkah je zelo motiviran in skoncentriran. Ve, kaj je sposoben narediti. Ne bo šel čez limit in ne bo riskiral. Ve, kdaj je zadodsti in dovolj.

Mama: Miha je krasen fant. Odgovoren in zaupljiv. Potrebuje veliko pozornosti in ljubezni. Rad se pogovarja, predvsem rad govori o svojih vzornikih, vsakodnevnikih dogodivščinah ... Je zelo spreten, radoživ, vztrajen ... Svoje sposobnosti je pokazal že pri dveh letih, ko se je vozil s svojim poganjalčkom. Kljub padcem se ni ustrašil, oddrvel je naprej.

Zelo rad vozi kolo, najbolj mu je všeč spust po downhill progah, veliko je tudi na skiroju, s katerim odkriva vedno nove dogodivščine, poprime pa tudi za košarkarsko žogo.

Se spomnite, kako se je Miha prvič zapeljal z motorjem? Vas je bilo strah?

Ata: Miha se je zelo zgodaj začel učiti veščin, ki jih zahtevajo enosledna prevozna sredstva. Z Ester (mamo) se večkrat hecava, da ne veva, ali je prej shodil ali 'zvozil'. Že za svoj prvi rojstni dan je Miha dobil motor - motor iz plastičnih mas. Poimenoval ga je Toto. Z njim se je najprej vozil po stanovanju. Ker je za stanovanje kmalu postal prehiter, je svoje vragolije nadaljeval na dvorišču. S kredo sva risala ovinke, šikane ... Miha se je s Totom furikal cele dneve in ga popolnoma preguslal. Nato smo mu kupili poganjalček. Oba z mamo sva bila v skrbeh, ker je bil Miha na njem zelo zelo hiter.

K sreči so ga zanimale razne ovire in prepreke, zato je dvorišče postalo poligon. Vsak dan si je izmislil kaj novega, postavljaj in gradil skoke, skakalnice, rampe ... Pri štiri letih se je prvič sam peljal z bratovim motorjem, 50 kubičnim KTM Pro Senior. Že v prvih krogih, se spominjam, je bil Miha na motorju zelo suveren in spreten, čeprav ni dosegel tal. Po nekaj vožnjah na travniku sem ga peljal na progo in že takrat je bilo jasno, kaj bo rad počel. **Mama:** Miha je svojo spretnost pokazal že pri dveh letih, ko je uganjal norčije na svojem pogonjalčku. Leto kasneje je že zapeľjal štirikolesnik, v motokros se je zaljubil pri še ne dopolnjenih štirih letih. Takrat je prvič zapeľjal bratov mini kros motor.

Kaj pa mama? Je bilo strah morda njo? Kako ona spremlja sinovo motošportno udejstvovanje?

Ata: Brez njene podpore ne bi bilo tako, kot je. Če bi rekel, da je strah samo mamo, bi se zlagal, čeprav sem vedno zraven in sem vaje hitrosti, ki jo Miha razvija. Razumem Ester, o tem se veliko pogovarjava, kdaj imava različna mnenja in kdaj upoštevam njeno mnenje. Je pa dejstvo, da je Miha na motorju zelo suveren. S svojo zrelostjo in pristopom do tega športa zasluži vsako podporo. Tudi stari starši ga zelo radi pridejo pogledat na trening ali dirko.

Mama: Na začetku, ko ni bilo še vse tako resno, me ni bilo strah. Ko pa je Miha izrazil željo po tekmovanju, pa mi ni bilo vseeno.

Prvo dirko je odpeljal na Brniku. Miha je že takrat pokazal talent in močno željo po tem športu. Zato ga podpiram in si želim, da uresniči svoje sanje. Rada ga spremljam na tekmah in treningih, kolikor utegnem. Ne morem reči, da me ni strah ... Takrat k meni pride Miha in me pomiri s svojimi besedami: "Mama, vse imam pod kontrolo!"

Ga spremljate na tekmovanjih – je v družini vse podrejeno njemu?

Ja, na dirkah sem vedno zraven. Sem njegov trener, mehanik in sponzor. Glede na finančna sredstva drugače tudi ne gre. Zaradi tega je tudi vse podrejeno športu, s katerim se Miha ukvarja. Ni pa podrejeno njemu, Miha. Miha se zaveda, da ni nič podar-

jeno, da ne pade z neba in da je za rezultat potrebno trenirati.

Kaj ima Miha najraje, kadar ni na motorju? S čim se ukvarja, kaj mu pritegne pozornost?

Kadar ni na motorju, je na skiroju, kolesu ali trampolinu. Rad ima glasbo, rad igra igrice in pogleda kakšen dober film. Pozimi uživa na snegu, poleti pa se ne more odreči potapljanju in skokom v vodo.

Kje in kako ga vidite čez 5 ali 10, 15 let? Kaj si želite zanj (v motošportnem smislu in izven športa)?

Kot vsi starši si za svojega otroka želiva najboljše. Želiva, da bo vesel, korajžen in poln življenja. Upava, da bo v življenju lahko počel, kar ga oziroma ga bo veselilo.

Vir: AMZS

Družina Mihe Vrha

Daniela Čeligoj – ljubiteljica gora

Vsak teden na najmanj enem vrhu

Daniela Čeligoj z Dolnjega Zemonona je velika ljubiteljica visokogorja, ki ji na spletnih družbenih omrežjih sledi vse več ljubiteljev gora in lepe fotografije. V ujetih utrinkih je zaznati njeno ljubezen do narave in življenja, hkrati pa tudi iskreno radovednost in predanost cilju.

"Fizični napor nas utrdijo in pripravljajo na izzive vsakdana. V gorah gotovo najboljše spoznaš samega sebe, najdeš odgovore na vsa vprašanja. Gore me tudi umi-

rijo in opomnijo na to, kako smo majhni. In z vsake poti se zato vrnem bogatejša," izpostavlja Daniela, ki med največje podvige zadnjih osmih mesecev tega leta uvršča dva zimska vzpona na Triglav, od koder je občudovala tudi sončni vzhod, vzpon na Prisank po Jubilejni poti ter občudovanje sončnega vzhoda z Jalovca čez Kotovo sedlo.

Samo na Instagramu njene objave spremlja preko 9.500 sledilcev, kar jo uvršča že med bolj uspešne blogerje. *"Fotografiram*

amatersko, s telefonom. V glavnem so to slike za spomin. Objavim jih, da pokažem razmere in komu olajšam pot in priprave," in prav to privablja številne sledilce. Njena predanost goram je bila poglobljeno predstavljena v Primorskih novicah v članku z naslovom Zaljubljena v gore.

Zaljubljena v gore

Osvajanje alpskih vršacev jo napolnjuje z občutkom svobode, adrenalinom, energijo in notranjim zadovoljstvom. Marsikdo tega ne razume in ji reče, kaj rine tja gor. Gora kot gora, hrib kot hrib. Vendar zanjo to ni samo to, to je zanjo hrana za dušo. Vstajanje ob nenormalnih urah, vožnja na drugi konec Slovenije in neskončna hoja v breg. Zanjo je to izziv, izziv, na katerega je vedno 110 % pripravljena. Ampak vedno, čisto vedno je poplačano vse, pa tudi če na vrhu gore ni bilo niti r od razgleda. Velika želja se ji je izpolnila predlani, ko je preplezala Triglavsko severno steno. Čeprav je za njo že veliko gorskih poti, tudi težjih, pa do gora še vedno čuti veliko (straho)spoštovanje. *"Poznati moraš svoje zmožnosti in vedeti, kdaj je treba odnehati in se obrniti. Gora te bo počakala,"* pravi.

V hribe je začela Daniela Čeligoj hoditi že kot majhna deklica s svojimi starši, kasneje pa tudi v okviru šolskega planinskega krožka. Med puberteto je planine nekaj časa dala na stranski

Pogled z Jalovca – kralja slovenskih gora

tir, potem ko se je zaposlila, pa je za rekreacijo in sprostitvev začela hoditi predvsem po okoliških hribih, kot so Snežnik, Nanos, Vremščica in ostalih, med Primorci priljubljenih planinskih izletniških točkah.

"Takrat je bil zame že pohod na Snežnik kar velik podvig. Ko sem nekoč tako sedela na vrhu našega primorskega očaka in občudovala razgled, ki je segal vse do Alp, sem si zadala, da bom osvojila en dvatisočak," razlaga Daniela. Izbrala je Krn z lažjim dostopom. "Čudovit razgled na celotne Julijske Alpe, ki me je pričakal na vrhu, me je povsem zasvojil. V tistem trenutku sem si zaželela biti prav na vsakem od teh vrhov, ki so se dvigali v daljavi," se spominja.

Začela je počasi, z lažje dostopnimi hribi, kot so Begunjščica, Storžič in Grintovec. Pomembno je, da ne precenjuješ svojih zmožnosti. "Znanje in izkušnje so v gorah zelo pomembne. In izkušnje nabiramo celo življenje. Tudi ko se ponovno vračam na isto goro, je pot vsakič drugačna, razmere niso nikoli enake, vsak letni

Škrlatica – kraljica slovenskih gora

Na Triglavu

čas pa ima tudi svoje čare in pasti," pojasni.

Kmalu se je začela spogledovati tudi s težje dostopnimi gorskimi potmi, na katerih se je treba spoprijeti tudi s plezanjem po klinih in zajlah. Kupila si je vso nujno potrebno opremo, med katero sodijo čelada, samovarovalni komplet, dereze, cepin in ostali pripomočki, in se odpravila npr. čez Hanzovo pot na Malo Mojstrovko, po Kopiščarjevi poti na Prisojnik pa čez Plemenice na Triglav. "To mi je dalo več adrenalina, še večji zagon, da sem začela izbirati težje ture. Nikoli, res nikoli pa v gore ne ritnem brezglavo, samo zato da se potem lahko pohvalim, da sem osvojila neki vrh," poudari.

Cilj ni vrh, cilj je varno se vrniti v dolino

Vsaj enkrat v tednu in ko so ugodne razmere, se odpravi v hribe. "Velikokrat se je že zgodilo, da je bilo pri nas v dolini sonce, v gorah

pa opozorilo najvišje stopnje zaradi snežnih plazov. Takrat sem se rajši odpravila na lokalne hribe. Do gore moraš vedno imeti spoštovanje," pravi. Največ nesreč se namreč dogaja ravno pri spuščanju z gore. "Ko dosežejo nek vrh, se ljudje sprostijo in kar pozabijo, da je treba prehoditi še pot nazaj. Cilj namreč ni vrh, ampak ga dosežeš, ko se varno vrneš v dolino," poudarja. Enako velja za pot do vrha. "Vedeti moraš, kdaj je treba odnehati in se obrniti. Gora te bo počakala."

V gore le z dovolj časa in znanja

Kot poudarja, je zelo pomembno tudi samo načrtovanje poti v gore. "Treba si je vzeti dovolj časa. Če nekdo neko pot prehodi v dveh urah, to še ne pomeni, da jo boš tudi ti. To je zlasti pomembno poleti, ko te v gorah lahko ujamejo poldanske nevihte. Zato moraš pot načrtovati tako, da si še pravočasno v dolini," opozarja Dani-

ela, ki opaža, da se precej ljudi v gore odpravi nepripravljenih, brez ustrezne obutve in opreme. Tudi poleti v nahrbtniku ne smejo manjkati rezervna oblčila, vetrovka, kapa in rokavice. In seveda obvezna prva pomoč. "Predvsem pa je pomembno znanje. Kaj ti v zimskih razmerah pomagajo cepin in dereze, če jih ne znaš uporabljati? Še z vso opremo in znanjem se ti v gorah lahko hitro pripeti nesreča, dovolj je le ena sama napaka," je do turističnih obiskovalcev gora kritična sogovornica. Sama je v zadnjih petih letih osvojila že veliko vrhov v slovenskih Alpah, podala pa se je tudi v italijanske in avstrijske Alpe.

Privlačijo jo predvsem zimski vzponi, kajti: "Zima ima v gorah svoj čar," pravi. Najvišje se je pozimi podala na 3252 m visoki avstrijski Ankogel. Čeprav je višji, pa se ta, kot pravi, po težavnosti ne more kosati z zimskimi vzponi na Triglav. Vsako zimo ob dobrih zimskih razmerah se odpravi na Triglav, in to je zanj najlepši vzpon, in daleč najdaljši, saj se pozimi starta iz Radovne in pot do Kredarice je še tako zelo dolga. Triglav ima pozimi svoj čar in je njen najljubši, zahteva pa znanje in izkušnje, saj, kot pravi, pozimi ni jeklenic, nimaš se kam prijeti, hoja z derezami in znanje uporabe cepina v primeru zdrsa sta nujna.

Posebej pri srcu sta ji ostala predlanski alpinistični podvig, ko je pod vodstvom gorskega vodnika alpinista preplezala kratko Nemško smer v Triglavski severni steni ter vzpon na avstrijski najvišji vrh Grossglockner 3798 nadm. v. Ture vedno izbira glede na svoje sposobnosti in trenutne razmere v gorah. Vedno bolj jo privlačijo razna brezpotja in manj oblegane poti v zahodnih Julijskih Alpah. Zadnje čase pa se je zaljubila v sončne vzhode, ni lepšega kot soncu reči dobro jutro na gori.

Katja Kirn Vodopivec

Povzeto po: Zaljubljena v gore, Primorske novice,

Grossglockner, 3798 m nadm. v.

Sestop z Montaze, najvišjega vrha Z Julijcev (Italija)

Greben – Mali Triglav – zimski vzpon

Sodelovanje v župnijskem gospodarskem svetu

Človek je družbeno bitje, zato je prav, da se vključuje v aktivnosti in poleg lastnih pomaga zadovoljevati tudi potrebe drugih ljudi ter širše družbene skupnosti. Zaradi slabših materialnih razmer sta bila v preteklosti solidarnost in medsebojno povezovanje nujna za preživetje in kakršnokoli skupno pridobitev. Lahko si samo predstavljamo, kako težko so naši predniki zgradili cerkev sv. Mihaela in jo ohranili do prihoda naše generacije. Njihovo delo moramo v sodobnem času nadaljevati tudi mi in zavzetost za tradicijo, vrednote ter ohranjanje kulturne dediščine prenesti na svoje otroke in vnuke. Le kaj je narod brez zgodovine in kulturnih vrednot?

S tem motivom sem v letu 2000 kot predstavnik vasi Dolnji Ze-

Kastavske fige

V poznem poletju začenja zoreti fižol. Včasih je bila to za družino pomembna hrana. Ponavadi smo fižol sušili ob Čačovem zidu. Posušenega je mama omlatila na dvorišču. Cepci so bili isti kot za mlatenje žita. Mlatev ni enostavna, najprej udari prvi, nato drugi in ubrano oba naprej. Vedno so mlatili v paru. Glas cepcev je odmeval po vasi kot glasba.

Ob mlatenju fižola smo otroci radi pomagali. Med mlatenjem so zrna letela na vse strani, mi smo jih pa pobirali. Takrat je bilo vsako zrno dragoceno. Mati nas je nagovarjala: »Otroci, poberite fižol, v vasi je Kastavka z figami. Zamenjali bomo fižol za fige, če boste pridno pobirali.« Otroci

mon sprejel članstvo v Župnijskem gospodarskem svetu Župnije Ilirska Bistrica. Takrat sem bil poln moči, energije in motivacije za delo. Sprva sem predvideval, da bom član tega organa samo mandat ali dva, vendar sta se na tej moji poti obrnili več kot dve desetletji. V tem času smo Zemonci s skupnimi močmi veliko storili tako v zunanosti kot tudi v notranosti cerkve, obnovili pa smo tudi vse tri vaške križe.

Da bi čimbolj ohranili identiteto kulturne dediščine, smo pri obnovah ves čas sodelovali z različnimi strokovnjaki ter z Zavodom za ohranitev kulturne dediščine Nova Gorica. Seveda pa delo še zdaleč ni zaključeno, saj je nadaljnja obnova potrebna predvsem v notranosti naše cerkve.

smo hiteli s pobiranjem in se veselili sladkih fig.

Pri hiši sem bila najstarejši otrok, zato sem morala poskrbeti za mlajše sestrice, ko so starši odšli na njivo. Nekega dne domov priteče najmlajša sestra Olga in kriči: »Nadja, Nadja, Kastavka je prinesla fige! Prosim, zamenjamo jih za fižol.« Jaz ji pravim: »Olgica, saj veš, da se bo mama jezila.« »Saj ji ne bomo povedali,« pravi Olgica. Pregovori me in opraviva menjavo. Kako so bile sladke tiste fige! Ko se starši vrnejo s polja, Olgica pravi mami: »Veš, mama, z Nadjo sva pri Kastavki fižol zamenjali za fige, ma ti ne smem povedati!« Mama se

Za te namene ima Dolnji Zemon na bančnem računu, na katerem je pooblaščen župnik, nekaj denarja, kar je lahko osnova za manjše posege, za večjo obnovo pa bi bilo denar potrebno zbrati. Da se z motivacijo, zavzetostjo in dobro voljo da veliko storiti, smo lahko spoznali pri obnovi župnijske cerkve sv. Petra.

V tem letu zaključujem svoj četrti mandat in s tem kot predstavnik vasi Dolnji Zemon zaključujem tudi članstvo v župnijskem gospodarskem svetu. Prav bi bilo, da delo nadaljuje mlajša generacija, ki ima več energije, idej in širšega znanja. Ob tem se zahvaljujem vsem za dosedanje sodelovanje in vam želim vse dobro tudi vnaprej.

Srečko Vrh

je nasmejala in dejala: »Drugič mi pa nikar ne lažita.«

Majhni otroci ne znajo lagati, tega se naučijo od odraslih!

Nadja Gombač

Istrianische Typen aus der Umgebung von Abbazia

Prav hudo koze razsajajo

Epidemija covid-19, ki traja že drugo leto, je med nas poleg strahu, omejitev in boleznih prinesla tudi nekakšen razdor, saj nekateri ljudje podpirajo vladne ukrepe, drugi pa se jim upirajo. Pravijo, da se zgodovina ponavlja, saj se je poletu leta 1881 ob izbruhu črnih koz dogajalo podobno.

V Podgrajah, ki so skupaj z vasmami Zabiče, Trpčane, Kuteževo, Jablanica, Vrbica, Vrbovo ter Dolnjim in Gornjim Zemonom spadale v občino Jablanica, je namreč takrat izbruhnila zelo nalezljiva bolezen – črne koze. Županstvo, ki je takrat imelo sedež na Dolnjem Zemonu, je sprejelo ukrepe za zajezitev epidemije, a ravno tako kot se to dogaja danes, naletelo na neodobranje dela prebivalstva.

Članki iz časopisov Slovenec in Kmetijske in rokodelske novice nam zelo slikovito orišejo dogajanje v poletju leta 1881, ko je Josip Potepan - Škrljevič županovale občini Jablanica in sedež županstva prenesel na Dolnji Zemon. Prvič se članek o bolezni črne koze pojavi 16. julija 1881 v Slovincu, kjer je omenjeno, da tam "prav hudo koze razsajajo, mnogo je bolnih, tudi pomrlo jih je že nekaj." A večji opis dogajanja sledi prav kmalu, saj je bil 28. julija v istem časopisu objavljen odgovor, danes bi rekli 'skeptika', ki piše, da "se mi zdi potrebno povedati resnico Bistrici in sosevnim vasem." Anonimni avtor članka opisuje, da je oblast zapr-

la edino pot, ki vodi iz Podgraj v Bistrico in naprej v daljni svet, tako da je bilo 400 prebivalcev Podgraj zaprtih in si ni moglo kupiti niti hrane. Avtor nadaljuje: "Od srede marca do sedaj jih je zbolelo 35 ljudi, a nekateri tako malo, da so se koze za silo poznale, čez 2 do 3 dni pa so hodili.

Umrlo jih je 6, med temi so bile 3 ženske že prej bolehnne, nadušljive in slabostne, možkega jednega so z vinom zalivali, da je moral umreti, ker zdravniki trdijo, da vino ni za kozave ljudi." Oblasti so prepovedale tudi obisk cerkve in prehod ljudi z Bistriškega okrožja v Podgraje. "Žandarji in

Podgraje pri JI. Bistrici
Gostilna in Trgovina H. Primc.

Podgraje leta 1910

možje občine Zemonske stražijo in grozijo ljudem z zaporom in denarno kaznijo, kdor bo v Podgrajski cerkvi Boga molil," trdi avtor in dodaja "Dobro je, čuvati se, a kar je preveč - ni zdravo. Prvo četrletje n. pr. je 16 ljudi v duhovnji umrlo, drugo četrletje, ko imamo kozice pa le 12. To je gola istina. Iz mrtvaške knjige se lahko vsak prepriča."

Župan jablaniške občine, Zemonc Josip Potepan - Škrljev, ki je bil naročen na številne časopise in bil tudi dopisnik predvsem Kmetijskih in rokodelskih novic, je avtorju odgovoril z obsežnim zapisom. 31. avgusta je v Kmetijskih in rokodelskih novicah objavil odgovor, v katerem je pojasnjeval, da je pot zaprta "po občini Jablanški po porazumljenji s c. kr. okrajnim glavarstvom. To pa je bilo silno potrebno zaradi varnosti, ker je znano, kako malomarno se po Istri v enakih za-

Josip Potepan - Škrljev z ženo
Marijo okrog leta 1880

Črne koze

devah skrbi in ker je bilo paziti, da se koze na našo stran ne zatrosijo." Potepan opisuje primer iz Jelšan: "Bilo je pred kakimi 6 leti, kar je en sam človek zatrosil koze v Jelšane tako, da je bila vsa vas in celo vsa fara Jelšanska kozava. Omenjeni človek šel je iz Jelšan na svoj prejšnji dom svoje sorodnike obiskat. Ker so tam ravno razsajale koze, jih je našel ter zanesel na dom in ker naši ljudje mislijo in pravijo: 'E, kaj se bom varoval, vsaj ako Bog noče, ne bom obolel,' je kmalu našla koze vsa vas in vsa fara. Mnogo ljudi je takrat umrlo, a še več pa obrazi bivših kozavih ljudi še dandanes pričajo pri vsaki hiši." Zgledno opisuje tudi primer na Gornjem Zemonu, ko so vaščani obolelega kar sami zastražili in dodaja: "Ako bi se bilo v Podgrajah isto tako skrbelo, da bi se

bila prva hiša zastražila in dela pod nadzor, ne bi bilo treba ne čuvanja nam in Podgrajci bili bi prosti." Avtorju članka dokončno odgovarja: "Dalje gospod dopisnik piše: 'Dobro je, se čuvati, a kar je preveč, ni zdravo'. Naj bi raje rekel: 'prevelika nemarnost ni zdrava!' Ako bi bil kak človek kozic zanesel in vas okužil, ali bi bilo to zdravo in dobro?! Ne ve li gosp. dopisnik, da je laže ogenj v prvi hiši pogasiti, nego kadar je vsa vas v plamenu; takrat je prepozno. Gosp. dopisnik naj takih reči več ne objavlja, ki jih ne ume; županstvu naloga je nalezljive bolezni, bodisi živinske ali ljudske, zavirati, ne pa, ljudem potuhe dajati."

Primož Rojc

Viri:

Slovenec, 16. 7. 1881, št. 77

Slovenec, 28. 7. 1881, št. 82

Kmetijske in rokodelske novice, 31.

8. 1881, letnik 39

Bomo zmogli?

Zdaj čas drugače se vrti,
korona krmilo čvrsto drži.
Kamor hoče,
vodi nas,
malo popusti,
pa kmalu spet vzkipi
in vse po svoje ukroji.

Vtika se v vse stvari,
za človeka mar ji ni.

Moči ne zmanjka ji,
različic kup je naredila,
da vodstvo še naprej bi ohranila
in nas karseda ohromila.

Bolezen, testiranje, izoliranje,
hospitaliziranje, celo umiranje.
Cepljenje?
Upiranje, nezaupanje ...

Bomo zmogli?
Jo bomo ukrotili?
Kaj lahko bi storili?

Veš ti?
Veste vi?

D. Š. M.

Ljubi kruhek

Žito na njivi rumeni
kliče žanjice.
Rudeči mak,
veter ga pozibava,
najlepša slika
kot morje valovi.

Kmet se smeji,
letos kašče bodo polne,
kruha obilo,
družina sita.

Žanjice srpe nabrušene imajo,
pesem se oglasi,
fantje klase v kopice postavijo,
da jih sonce posuši.

Potem jih dajo na lojtrnik,
konji veselo domov
peljejo rumeno zlato.

Mlatiči s cepci
ubrano udarjajo,
klip klop
pesem odmeva po vasi.

Kmet se smeji,
ko pšenico v mlin pripelje.
Moka zadiši,
mati doma dobri kruh zamesi.

Zbere se družina,
sosedje in mlatiči,
praznik je pri hiši.
Pesem dolgo odmeva v noč.
Hvala tebi, Bog!, ki rast daješ.
Lakote se ni bati,
če ljubi kruhek je pri hiši.
Pregovor pravi:
Če kruh pade ti na tla,
poberi in poljubi ga!

Nadja Gombač

Zaprem oči

Ko se umirim, zaprem oči,
pesem se rodi.

Srce odpre vrata, pesem zaživi,
poezija, lepota duše večnosti.

Gledaš nočno nebo, luna,
večernica,
vesolje, lepoto noči.

Človek, kako majhen si,
velik v ljubezni, upanju.

Pesem mi odpre srce,
me vabi, zapiši me,
da v novem dnevu se rodim,
večno živim.

Nadja Gombač

Trave v rosi

Noč odšla je v svoje dvore,
za obzorjem zarja se blesti,
jutro se rodi.

Rosne trave
se v biserih blestijo,
čudovit dan se prebuja.

Na travniku kosci kose brusijo,
v jutru se trava najboljše kosi,
po travniškem cvetju diši.

Cvetoče preproge,
lepota poletnih dni,
le nekdanjih koscev več ni.

Nadja Gombač

Iz porumenelih listov

Snežnk, april 1964

Iz Doljnega Zemonona

Zemonci bi radi povedali, da smo dobili televizijski sprejemnik. Denar za nabavo smo prejeli od občinskega Sveta svobod in ED in sicer v znesku 140.000 din. Ta denar smo prejeli kot nekako

nagrado, ker smo lani pridno delali na kulturnem področju. Ostalih 40.000 din smo prispevali Zemonci sami. Denar za anteno je prispeval občinski komite ZMS.

Snežnk, september 1964

NOVICE IZ DOLJNEGA ZEMONA

Še ni minilo leto, odkar smo pisali o novem televizorju. Nekaj časa so vsi tisti, ki nimajo svojih televizorjev, gledali programe, plačevali vstopnino, s katero so plačevali letno takso, skratka, vse je bilo v redu, četudi so imeli sprejemnik nekaj časa v šoli. Ko so se tam naveličali,

pa so ga odnesli v grad, kjer ima socialistična svoj prostor.

Ko se je televizor pokvaril, so ga popravili in sedaj je na domu pri tovarišu Gržini, članu krajevnega odbora SZDL.

Ker sem se bal (naj po pravici povem, da so me tako informirali), da tu nekaj ni v redu, sem šel v vas in izvedel tole:

V vasi baje ni prevelikega zanimanja za televizijske programe, premalo je domače glasbe. Preden pa bi sprejemnik jeseni že zopet namestili v gradu, želijo urediti vprašanje plačevanja mesečne takse. Ker so videli, da je način, ki ga imajo v Novokračinah uspešen (vsaka hiša prispeva mesečno 100 dinarjev), so tudi na Zemonu poskusili tako, pa ni šlo.

Za enkrat televizor še ne dela, vaše organizacije pa se ne morejo zediniti kako to rešiti. Problem je tudi v tem, kdo bo za sprejemnik odgovoren. Spomladi so z njim upravljali kar vsi, toda tako ne bo šlo. Prav bi pa bilo, da bi socialistična zveza in mladina na vasi le našli skupen jezik

in ne zvrčali krivde drug na drugega.

Čudno, toda res je, da je na Zemonu tudi voda velik problem. V zbiralniku nad vasjo je vode zmanjkalo in morajo vaščani hoditi po vodo v dva studenca, ki sta vse prej kot higienična. Do njiju te vodi pot mimo gnojišč, čez »potoke« gnojnice, ko pa si tam, te preseneti izredno kalna voda, ki jo sedaj rabi cela vas. Vaščani so sicer računali na obljube, da bodo v vas napeljali vodovod iz Kosez, pa tudi iz tega ne bo nič.

Morda pa bi se le kako dalo napeljati cevi do vasi. Prepričan sem, da bi bili vaščani sami pripravljeni pomagati, vsaj z delom.

-ko

Stare fotografije

Frončajtova, neznani

Zemonski fantje, rojeni l. 1909, vpoklicani v italijansko vojsko leta 1919: Pjepe Botagarjou, neznani, Tone Škrlj (Jakopov)

Vizita zemonskih fantov, letnik 1951 (leta 1969)

Sedijo: Mile Vrh (Poldarjov), Kristjan Maglica, Tone Vrh (Čjušov);

stojijo: Vojko Grilj (Griljov), Frane Vrh - Cestar, Milan Dovgan (Botagarjov), Stanko Novak (Novakov) in Branko Šircelj (Bjagnarjov)

Občinski odbor Rdečega križa Ilirska Bistrica je organiziral vrsto tečajev domače nege bolnika. Tečaje so v letu 1960 izvedli v Podgrajah, Kuteževem, Zabičah in Trpčanah, leta 1961 v Novokračinah, aprila leta 1962 pa je tečaj potekal v šoli na Dol. Zemonu. Vodila ga je medicinska sestra Dragica Butinar. Leži Teja Foturjova; levo Stojana Oštarjova; na desni Jadranka Oštarjova, Zorka Botagarjova, Anka Čjušova, Lada Jernakova in učiteljica Tončka Lavrenčič.

Mihotova hiša leta 2005

Cerkev sv. Mihaela v pomladnem snegu 7. april 2021